

Etatsrapport 2004

Fra Norad til Utenriksdepartementet

31. mai 2005

Innhold

1	Oppsummering	5
2	Organisering, bemanning og samarbeidsformer	6
3	Budsjett og forbruk	7
3.1	Tildeling og bruk av midler	7
3.2	Analyse av forbruk – geografi og tema	7
4	Faglig rådgiving	8
4.1	Faglig rådgiving og fagkompetanse	8
4.1.1	Hiv/aids	9
4.1.2	Styresett, anti-korrupsjon og menneskerettigheter	9
4.1.3	Urfolk.....	10
4.1.4	Formaliseringssagendaen	10
4.1.5	Helse.....	11
4.1.6	Utdanning	11
4.1.7	Miljø	11
4.1.8	Energi.....	11
4.1.9	Landbruk og fiskeri	12
4.1.10	Handel	12
4.1.11	Næringsutvikling	12
4.1.12	Sivilt samfunn.....	12
4.1.13	Fred og forsoning	12
4.1.14	Strategiske partnerskap	13
4.1.15	Offentlig finansforvaltning	13
4.1.16	Utviklingsstrategier	13
4.1.17	Evaluerings.....	13
4.1.18	Juridisk rådgiving	14
4.2	Internasjonalt faglig samarbeid	14
5	Kvalitetssikring	14
5.1	Kvalitetssikring og resultatfokus	14
5.2	Forvaltningsgjennomganger	15
5.3	Forvaltningsfaglige verktøy	15
5.4	Samarbeid med UKS	16
6	Evaluerings	16
7	Tilskuddsforvaltning	17
7.1	Sivilt samfunn, norske organisasjoner	17
7.2	Internasjonale organisasjoner	20
7.3	Næringsutvikling og handel	20
7.4	Forskning og høyere utdanning	21
7.5	Dialog med norske frivillige organisasjoner	22
7.6	Tematiske satsingsområder	23
7.6.1	Utdanning	23
7.6.2	Helse	24
7.6.3	Hiv/aids	24
7.6.4	Funksjonshemmede	24
7.6.5	Urfolk.....	25
7.6.6	Miljørettede tiltak og oppfølging av Johannesburg-erklæringen	25
7.6.7	Nærutvikling og handel inkludert landbruk	26
7.6.8	Godt styresett inkl. korrupsjons-bekjempelse	26

8	Informasjonsvirksomheten	27
8.1	Noen hovedpunkter.....	27
9	Andre temaer	27
9.1	Grønn Stat	27
9.2	Likestillingsarbeidet i Norad	27
Vedlegg		
	Vedlegg 1: Rapportering til statsregnskapet i forhold til tildelte midler og forklaringer på avvik.	i
	Vedlegg 2: Kvinner og likestilling i Norad	ii
	Vedlegg 3: Faglig samarbeid med internasjonale organisasjoner og nettverk.....	iv
	Vedlegg 4: Norads støtte til multilaterale organisasjoner	vi
	Vedlegg 5: Oversikt over løpende og planlagte rammeavtaler med norske institusjoner, avtaleperiode, finansiell ramme.....	vii
	Vedlegg 6: Tabeller.....	viii
	Tabell 1: Norads samlede forbruk 2002-2004 (NOK 1000).....	viii
	Tabell 2 Total bistand gjennom Norad ¹⁾ 2004 (NOK 1000).....	ix
	Tabell 3: Bilateral bistand ¹⁾ via Norad fordelt på hovedregioner, samarbeidsland ²⁾ og inntektsgruppe MUL ³⁾ 2004 (NOK 1000)	x
	Tabell 4: Bistand gjennom Norad fordelt på kanaler og bistandstyper, 2004	xiii
	Tabell 5: Bilateral bistand ¹⁾ gjennom Norad fordelt på DAC-sektorer ²⁾ , 2002-2004 (NOK 1000).....	xiii
	Tabell 6 Bilateral bistand ¹⁾ gjennom NORAD fordelt på hovedsamarbeidsland, hovedregioner og målgrupper ²⁾ , 2004 (NOK 1000).....	xiv
	Tabell 7: Bilateral bistand ¹⁾ gjennom Norad fordelt på hovedsamarbeidsland, hovedregioner og resultatområder, 2004 (NOK 1000)	xv
	Tabell 8: Norads totale bistand gjennom norske NGOer fordelt på hovedsamarbeidsland, hovedregioner og resultatområder, 2004 (NOK 1000)	xvi
	Tabell 9: Norads støtte til norske frivillige organisasjoner i 2004 (NOK 1000)	xvii
	Tabell 10: Norads støtte til internasjonale organisasjoner i 2004 (NOK 1000)	xx
	Vedlegg 7: Statistikk 2004 for Norad	xxi

1 Oppsummering

Omstillingen i forbindelse med Moderniseringsprosjektet og Norads nye mandat preget organisasjonen i 2004.

Ny organisasjonsform for samarbeidet med frivillige organisasjoner ble etablert. Forvaltningen av støtten ble integrert fagavdelingene, og dette har styrket det faglige samarbeidet. Det er Norads oppfatning at det også har bidratt til at overordnede føringer for samarbeidet har nedfelt seg i mer langsiktige planer, både med hensyn til tematikk og innretning

Arbeidet med å prioritere personellressurser og å tilpasse organisasjonens kompetanseprofil til ny rolle innenfor tildelte rammer var en særlig utfordring i 2004. Den faglige rådgivingskompetansen har på enkelte områder lidd under mangel på midler til rekruttering av spisskompetanse, og belastningen på enkelte medarbeidere har vært høy. På en rekke høyt prioriterte områder har imidlertid kompetansen i løpet av året blitt styrket. I arbeidet med kompetanseprofilen har Norad tilstrebet også å ta vare på generell utviklingsstrategisk kompetanse og institusjonell hukommelse, som er en viktig basis for det fremadrettede arbeidet både internt og i forhold til UD og ambassadene. Det har vært økt etterspørsel etter faglige tjenester innen olje/energi og fiskerisektoren, og Norad vil prioritere å styrke kapasiteten innen disse feltene fremover. Rammeavtalene med norske fagmiljøer har utgjort en viktig tilleggssressurs for å dekke etterspørselen etter faglige tjenester, blant annet gjennom hospitantordninger.

Etterspørselen etter faglige tjenester har vært økende, og noenlunde likt fordelt mellom UD og ambassadene. Hovedinntrykket av tilbakemeldingene fra ambassadene tyder på at Norad stort sett leverte tjenester av høy kvalitet innenfor tidsfristene. Spørsmålet om kvalitets sikring av den faglig rådgivningen ble satt på dagsordenen og Norad vil arbeide videre med dette i 2005.

Norad har hatt en omfattende deltakelse i internasjonale bistandsfora og prosesser i 2004. Dette har vært et ressurskrevende arbeid. Det har imidlertid bidratt til å holde den faglige kompetansen oppdatert og til å se multilateral og bilateral bistand i sammenheng. Norske posisjoner og erfaringer fra gjennomføring av norsk utviklingssamarbeid har også gitt verdifulle innspill i den internasjonale debatten, for eksempel innen Hiv/aidsarbeidet, antikorrupsjons-arbeidet og formaliseringsagendaen.

Norads spesielle forutsetninger som faglig ressursbase for utviklingssamarbeid er basert på faglig kompetanse anvendt i kontakt med feltnivå i de enkelte land. Gjennom felt- og landkontakten samt deltakelsen i det internasjonale bistandsmiljøet har Norad et unikt erfaringsgrunnlag for å vurdere om norsk utviklingspolitikk er på riktig spor. Dette gir også grunnlag for verdifulle innspill til UD i strategiarbeid og politikktutforming.

Erfaringene fra 2004 viste at det er behov for avklaring og videreutvikling av de ulike samhandlingsformene mellom UD og Norad for å sikre rasjonell utnyttelse av felles kompetansegrunnlag og å hindre dobbeltarbeid og utvikling av parallelle strukturer. Det har vært en utfordring å skape en gjensidig rolleforståelse, og det må arbeides videre med dette i 2005.

Etatsstyringen bør videreutvikles for å finne et riktig nivå på styringsdialogen.

Parallelt med omstillingene som fant sted i 2004 i forbindelse med moderniseringsprosjektet, opprettholdt Norad et høyt faglig aktivitetsnivå og tok initiativ i viktige faglige diskusjoner. Innen de gitte rammene la Norad i 2004 grunnlaget for å fylle den faglige og forvaltningsmessige funksjonen definert i etatens nye mandat.

MUL andelen innenfor Norads totale bilaterale tilskuddsordninger var i 2004 på 36,8 %. Av støtten til frivillige organisasjoner var MUL andelen på 50,8 %. Støtten til utdanning var på 15,1 % og bidro dermed til å nå Regjeringens mål om at 15 % av den totale bistanden skal gå til utdanning.

2 Organisering, bemanning og samarbeidsformer

Omorganiseringen, som trådte i kraft 1. april 2004, var en ressurskrevende prosess for hele organisasjonen. Omfattende omstilling og nedbemanning skulle iverksettes samtidig som det skulle leveres i forhold til et nytt mandat. Man opplevde en avstand mellom de politiske forventningene til Norads rolle og funksjoner som lå til grunn for moderniseringsprosjektet, og ressursene som ble stilt til rådighet. For høyt antall fast ansatte medarbeidere med kompetanse innen arbeidsområder som bortfalt/ble redusert vanskeliggjorde rekruttering av nødvendig spisskompetanse. Et bredt spekter av fagområder kombinert med skjev kompetansefordeling medførte en arbeidsbelastning for enkelte som ikke kan vedvare over tid. Medarbeiderne utviste stor vilje og fleksibilitet til å bidra både på tvers av avdelinger og arbeidsområder.

Norads bemanning ble i 2004 styrket innen innsatsområder som er forventet å ha høy prioritet i internasjonalt utviklingssamarbeid, for eksempel offentlig finansforvaltning og miljø. Det er et mål at flere prioriterte innsatsområder, som pga begrensede rammer ble dekket av konsulentoppdrag i 2004, gradvis kan innpasses i den ordinære virksomheten.

Utvidelse av årsverksramme til prioriterte områder parallelt med gradvis nedbemanning innen andre vil være en betydelig utfordring også i tiden framover, og forventes å ta minst 5 år.

Den nye organisasjonsstrukturen i Norad ble basert på en kombinasjon av fag og forvaltning, hvor tilskuddsforvaltning ble integrert i fagavdelingene for å trekke større vekslers på sektorfaglig kompetanse i Norads dialogen med frivillige organisasjoner og næringslivsaktører. Det ble lagt vekt på å ha fleksibilitet både i struktur og arbeidsformer. Utfordringen har vært å sikre god koordinering av tilskuddsforvaltningen, og justeringer i modellen har vært nødvendig.

Arbeidsformer internt ble utviklet for å ivareta behovet for kombinasjonen av fag-, forvaltning- og geografisk kompetanse, som er avgjørende for god og relevant rådgiving. Dette ble sikret blant annet gjennom etablering av landnettverk, som viste seg svært effektive for eksempel i forbindelse med behandling av ambassadenes virksomhetsplaner. Større deltakelse fra UD i landnettverkene ville vært ønskelig.

Norad deltok aktivt i arbeidet med å etablere nye samarbeidsformer mellom departementet, ambassader og direktoratet. Det var bl.a. viktig å sikre at den faglige rådgivningen ikke ble løsrevet fra landkunnskapen og at koblingen til politiske prosesser og vurderinger ble større, og ikke mindre som et resultat av moderniseringsprosjektet.

Det ville ha vært en fordel å ha flere møteplasser på avdelingsledelsesnivå for bedre det løpende samspillet. Man erfarte svakheter i koordinering internt i UD som et hinder i å dra full nytte av den nye arbeidsdelingen mellom etatene. I enkelte tilfeller kunne UDs bestillinger av Norads faglige tjenester vært mer systematisk planlagt og koordinert. Når det gjelder koordinering av støtten til frivillige organisasjoner er det en utfordring at UDs støtte til humanitær innsats, fred, forsoning og demokratibyggning og Norads støtte til langsiktig utviklingsinnsats fortsatt i liten grad er samordnet.

Faglig oppfølging og kvalitetssikring av bevilgningene til Balkan-regionen er ikke lenger definert som et ansvar for Norad på samme måte som den øvrige bilaterale bistanden. Det samme gjelder 02-området. Her har Norad erfaring og kompetanse som kan være nyttig i departementets bistandsforvaltning, og det bør vurderes hvordan dette feltet skal håndteres i fremtiden.

3 Budsjett og forbruk¹

3.1 TILDELING OG BRUK AV MIDLER

Norads totale forbruk i 2004, inkl. administrasjon, var på 2.109 millioner kroner. Totalt forbruk i 2004, inkl. administrasjon var på 98,1 % av disponibel bevilgning. Av det totale forbruket gikk 296 millioner kroner til administrasjon, 1.713,1 millioner til bilateral bistand, 75 millioner til multi-bi og 24,9 millioner til multilateral bistand (Verdens Matvareprogram).

På bistandspostene hadde Norad i 2004 et totalt forbruk på 1.813 millioner kroner.

3.2 ANALYSE AV FORBRUK – GEOGRAFI OG TEMA

Av bistand² i 2004 på 1.788,1 mill gikk 658 mill. (36,8 %) til de minst utviklede landene (MUL). Den relativt lave MUL-andelen forklares ved at Norad forvalter mange globale søknadsbaserte tilskuddsordninger. MUL-andelen for støtten gjennom norske frivillige organisasjoner var 50,8 prosent.

MUL andelen i de ulike hovedregionene varierer. Av bilateral bistand til Afrika gikk 64,1 % til MUL land. Den samme andelen i Asia & Oceania var 39,6 %. I Latin-Amerika var MUL andelen 0,4 % og i Midtøsten 0,9 %.

15,3 % av den bilaterale støtten ble kanalisert til de sju hovedsamarbeidslandene, mens 28,5 % gikk til de 18 andre samarbeidslandene, til sammen 43,8 % av midlene. 56,2 % av midlene ble i 2004 overført til "øvrige land". Totalt 80 land mottok støtte via Norad i 2004, mot 84 i 2003.

De ti største mottakerlandene av midler fra Norad var i følgende rekkefølge: Etiopia, Uganda, Mali, Kina, Zambia, Sudan, Malawi, Sri Lanka, Nicaragua og Det palestinske området. Disse landene mottok mellom 35,8 og 87 millioner kroner. Med unntak av Sudan hadde alle disse landene status som samarbeidsland for norsk bistand i 2004.

I 2004 ble 5,5 % av Norads totale bistandsoverføringer kanalisert gjennom multilaterale kanaler (multi-bi og multi). Av Norads bilaterale bistand, ble 62,6 % kanalisert gjennom norske frivillige organisasjoner. Inkluderes støtten til internasjonale organisasjoner, gikk 68,5 % gjennom frivillige organisasjoner.

Fordeling etter tematiske satsningsområder i 2004 viser at 46,6 % av bilateral bistand gjennom Norad gikk til helse, utdanning og annet innen sosial sektor, hvorav helse utgjorde 8,2 %. Dersom man inkluderer satsningsområdet hiv/aids øker denne andelen til 11,4 %. 15,1 % gikk til utdanning, hvorav grunnutdanning 5,1 % og høyere utdanning (videregående, høyskole- og universitetsutdanning) 6,4 %. I tillegg gikk 3,6 % til generelle tiltak i utdanningssektoren.

Arbeidet med næringsutvikling er gitt høy prioritet i Norad i 2004, og av etatsens bilaterale bistand i 2004 var 20,6 % rettet mot økonomisk utvikling og handel. Godt styresett er annet viktig område, og støtte til denne sektoren utgjorde 19 % av bilateral bistand i 2004.

Arbeidet mot hiv/aids ble videreført i 2004. 3,2 % av Norads bilaterale midler gikk i 2004 til rene aids-tiltak. Ytterligere 17,9 % av Norads bilaterale midler gikk til tiltak der hiv/aids var en integrert del.

¹ Bistanden er delt inn i tre kategorier; ren bilateral bistand, multi-bi bistand og multilateral bistand. Ren bilateral bistand er betegnelsen på tosidig utviklingssamarbeid, dvs. direkte samarbeid med utviklingsland eller støtte via internasjonale, regionale eller lokale frivillige organisasjoner. Multi-bi bistand kanaliseres gjennom organisasjoner klassifisert som multilaterale av OECD/DAC. Støtten er øremerket konkrete tiltak i spesielle land. Multilateral bistand er generell støtte til organisasjoner som klassifiseres som multilaterale av OECD/DAC. Det er vanlig å omtale ren bilateral og multi-bi bistand som total bilateral bistand.

² Eksklusiv administrasjon og ren multilateral bistand

Norads rene miljøtiltak lå på 5,2 % i 2004, mens ytterligere 17,9 % av bistanden hadde miljø som et integrert hensyn. 40,7 % av innsatsen i 2004 hadde kvinner og likestilling som en integrert målsetning. Dette føyer seg inn i en utvikling hvor tverrgående hensyn i stadig større grad integreres i den øvrige bistanden, og ikke støttes gjennom isolerte tiltak.

En mer utførlig statistikk på de ulike innsatsområdene finnes i rapportens vedlegg 6.

4 Faglig rådgiving

4.1 FAGLIG RÅDGIVING OG FAGKOMPETANSE

Bestillinger av faglig rådgiving fordelte seg noenlunde likt mellom Utenriksdepartementet og ambassadene. Det var få bestillinger direkte fra multilaterale delegasjoner. Bestillingene varierte fra bidrag til strategi og policyutforming, omfattende gjennomganger av programmer og organisasjoner, skrivebordsstudier, vurdering av søknader og kortere innspill/kommentarer i forbindelse med årlige møter etc. Tettere kontakt med Globalavdelingen, og bestillinger knyttet opp til multilaterale organisasjoner, har medført at Norad har fått en mer helhetlig tilnærming til bistanden enn tidligere.

Norad styrket i løpet av 2004 rådgivningskompetansen innen sentrale satsingsområder, delvis ved rekruttering og delvis ved bruk av hospitantordninger og konsulentoppdrag. Rammeavtaler med sentrale fagmiljøer har vært en viktig faktor for å kunne møte nye satsingsområder på kort varsel, for å dekke områder hvor Norad har for lav kapasitet internt, og/eller ikke prioriterer å bygge opp kompetanse internt. Ved utgangen av 2004 hadde Norad rammeavtaler med 22 fagmiljøer. Dette samarbeidet inngår som et viktig element i den samlede kompetansen Norad kan tilby ambassadene og departementet. Et bestillingsregister ble på slutten av 2004 tatt i bruk for å få bedre oversikt over innkomne bestillinger og styrke koordineringen og samarbeidet på tvers av avdelingene om tverrfaglige bestillinger.

Norad opprettholdt på denne måten et høyt aktivitetsnivå i 2004, og tok initiativ i viktige faglige spørsmål. Økt kompetanse og kapasitet antas å være en medvirkende årsak til at bestillingene økte i løpet av året. Spørsmålet om kvalitetssikring av den faglig rådgivningen ble satt på dagsordenen og Norad vil arbeide videre med dette i 2005.

Norad har lagt vekt på at fagbasen i tillegg til sektorfaglig kompetanse også må utvikle og opprettholde tverrfaglig kompetanse. Det dreier seg om generell utviklingsstrategisk kompetanse så vel som kunnskap om bistandsforvaltning, inkludert bærekrafts- og risikovurderinger og resultatoppfølging. I sin løpende kontakt med ambassadene vil fagrådgiverne være de fremste eksponentene for kvalitetssikring og god bistandsforvaltning. Norad vil derfor fortsatt arbeide målrettet med å integrere denne kompetansen i fagavdelingene.

Fagbasen har også i økende grad tilegnet seg kompetanse innen harmonisering og tilpasning til mottakerlandets systemer samt prinsippene som ligger til grunn for nye bistandsformer, for eksempel sektorprogrammer og sektor/budsjettstøtte. Dette er helt sentralt for å yte relevante råd. Etterspørselen etter faglige tjenester i forbindelse med sektorstøtte er fortsatt mest knyttet til helse og utdanning. En kartlegging av omlegging til nye bistandsformer er på oppdrag fra UD under utarbeidelse og vil bli oversendt separat.

For å sikre god faglig oppfølging i flernasjonale prosesser, som oppfølgingen av harmoniseringsagendaen, opprettelse av flegiverfond, forberedelser og oppfølging av toppmøtet i New York i september, Nordic Plus mv. har Norad lagt vekt på å sikre institusjonell hukommelse basert på flere ti-år med bistandsforvaltning. Dette har innebåret at direktoratet ikke kun har opprettholdt og videreutvikle ekspertise innen enkeltsektorer, men også satset på å tilby seniorkompetanse på mer overordnet plan, som har kunnet spille inn til større flerfaglige prosesser. For å sikre et slikt faglige tilbud, har Norad markert seg som en attraktiv arbeidsplass for seniorpersoner med lang og bred erfaring i utenriktjeneste og bistandsforvaltningen for øvrig.

For å opprettholde relevant kompetanse og kunne koble tematisk og landspesifikk kunnskap er det sentralt at Norads medarbeidere opprettholder kontakten med landnivået, bl.a. gjennom styrkings/vikaroppdrag og/eller ordinære ambassadetilsettinger. Det var i løpet av året god dialog med departementet om dette, men det må arbeides videre med spørsmålet i 2005.

4.1.1 Hiv/aids

På hiv/aids-området etterspurte ambassadene faglige vurderinger i forbindelse med pågående programmer bl.a. i tilknytning til årlige møter og midtveisgjennomganger.

Norad bisto på anmodning fra UD i utarbeidelse av barnestrategien. Norad bidro videre i utformingen av "the three ones" som ledd i harmonisering av hiv/aids-innsats på landnivå, og bidro til at større oppmerksomhet ble rettet mot spørsmål knyttet til tilgjengelighet av ARV-medikamenter på landnivå. Norad var ellers engasjert i oppfølging av Globale Fond (GF)-prosesser, inklusive deltagelse i styremøter. Monitorering og resultater sto sentralt. UD etterspurte også kommentarer til ulike rapporter og innspill i forbindelse med forberedelse av møter.

Norad har hatt lederansvar for temagruppen helse/hiv fra den ble etablert sommeren 2004.

Norad deltok gjennom hele 2004 i de globale prosessene knyttet til bedre samordning av Hiv/Aids innsatser på landnivå. Norad sekonderte lederen for UNAIDS sitt arbeid med å systematisere erfaringer fra land i Afrika og gjennomføre dialog med sentrale givere på hovedstadsnivå. Dette arbeidet konkluderte med bred oppslutning om "Three Ones" prinsippene for Aids koordinering i Washington. Prosessen understreket samtidig betydningen av å finne gode koblinger mellom OECD DAC harmoniseringsarbeidet og Aids koordinering. Ikke minst gjelder dette utfordringene knyttet til utrulling av et effektivt behandlingstilbud, der en er avhengig av helsetjenesten som et grunnelement. Det ble derfor påbegynt et arbeid med WHO for å identifisere noen av de mest sentrale utfordringene på dette området. Behovet for å gjøre noe med helsepersonellkrisen ble identifisert som et nøkkelområde for et slikt samarbeid mellom UNAIDS, WHO og bilaterale givere. Dette arbeidet ble utviklet til et eget satsingsområde i form av et prosjekt lokalisert i Norad, med Temagruppen helse/hiv som referansegruppe.

4.1.2 Styresett, anti-korrupsjon og menneskerettigheter

Det ble etterspurt betydelig rådgiving på styresett, herunder forvaltningsreform/desentralisering, menneskerettigheter, justis og korrupsjon. Norad har fulgt opp politiske føringer bl.a. i Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet, og har brukt året til å konsolidere anti-korrupsjonsarbeidet. En handlingsplan for Norads anti-korrupsjonsarbeid ble godkjent på slutten av året. Denne planen bygger videre på erfaringene fra Norads korrupsjonsprosjekt (avsluttet i 2002).

Norad har styrket rådgivningskapasiteten på anti-korrupsjonsarbeidet. Alle Norads avdelinger har integrert anti-korrupsjonsarbeidet i sine aktiviteter. Dette har ført til økt fokus på korrupsjon som tverrgående tema. Norad foretok en gjennomgang av virksomhetsplanene og så at ambassadene også fulgte opp med konkrete tiltak med korrupsjonsbekjempelse som en del av målsettingen. I de fleste landene som får norsk budsjettstøtte inkluderer tiltaksporteføljen også korrupsjonsbekjempelse. Norad har bistått ambassadene og departementet med konkrete råd om anti-korrupsjonstiltak og har arbeidet med metoder for risikovurdering.

Etterspørselen fra ambassadene og departementet om rådgiving innen korrupsjonsbekjempelse var økende. Norad var involvert i organiseringen av en "anti-korrupsjonsuke" i Tanzania, en gjennomgang av myndighetenes anti-korrupsjonsstrategi i Uganda og ga rådgiving til ambassaden i Madagaskar. Norad hadde også ansvaret for oppfølging av U4 samarbeidet, som bidro til opplæring i anti-korrupsjonsarbeid for ambassadeansatte. Norad styrket rådgivningskapasiteten innen anti-korrupsjon, i tråd med etatens handlingsplan for anti-korrupsjonsarbeidet. Norad deltok også i anti-korrupsjonsnettverk i OECD/DAC. Videre har Norad sett behovet for ytterligere kompetansebygging i staben og arbeidet med planer for korte, obligatoriske kurs for alle Norad-ansatte i samarbeid med UKS.

Norad forvalter støtte til sivilt samfunn som driver anti-korrupsjonsarbeid. Norad har tatt anti-korrupsjonklausuler i alle nye avtaler med norske organisasjoner og har en løpende dialog med partnere.

Det ble foretatt gjennomganger innen forvaltningsreform/desentralisering i Malawi, Tanzania, Mosambik, Nepal, Angola og Vietnam, og levert programorientert rådgiving til flere ambassader.

Norad oppsummerte støtten til nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner og begynte utviklingen av indikatorer for måloppnåelse. Tilsvarende ble det laget en oversikt over støtten til justissektoren, også fra andre givere. Denne vil gi bakgrunn for Norads faglige råd på sektoren. Oppsummeringene er delt med ambassadene.

Norad fortsatte å fremme en utvikling basert på gjennomføring av konvensjoner om sosiale, kulturelle og økonomiske rettigheter. Bestillinger var først og fremst knyttet til menneskerettigheter generelt og urfolk, kvinner og barns rettigheter spesielt. Norad ga, for eksempel, bidrag for å rettighetsbasere utdanningsbistand i Uganda og til å fokusere på kvinners deltakelse i politiske prosesser i Pakistan.

Norad var ved slutten av 2004 etter en anbudsrunde i ferd med å inngå nye rammeavtaler for kjøp av rådgivingstjenester innen styresett og samfunnsfag, med fem norske fagmiljøer, til erstatning for tre tidligere avtaler. Rammeavtalene effektiviserer koblingen til norske fagmiljøer som utgjør en viktig ressurs i utviklingssamarbeidet.

4.1.3 Urfolk

I 2004 ferdigstilte Norad de nye retningslinjene for norsk innsats overfor urfolk i utviklingssamarbeidet og la frem for UD for godkjenning. Retningslinjene omfatter all norsk innsats innen dette området via både bilaterale og multilaterale kanaler. Som leder for Temagruppen for arbeidet med urfolk har Norad fått en sentral rolle i arbeidet med å koordinere oppfølgingen av retningslinjene.

Norad registrerte en økning i etterspørselen etter faglig rådgiving på urfolksområdet, særlig fra departementet. Eksempelvis kan nevnes at faglige vurderinger er gitt i forbindelse med innspill til Verdensbankens policyarbeid, Verdensbankens og IDBs programmer med urfolksfokus og i forbindelse med norsk deltakelse i FNs Permanente Forum for urfolksspørsmål. Norad bidro også med faglige vurderinger av en rekke enkeltsøknader.

Norad bidro for øvrig med faglig rådgiving overfor ambassaden i Guatemala og deltok i gjennomganger som fokuserte på strategisk innretning av norsk direkte støtte til urfolksorganisasjoner i Brasil og Peru (det tidligere "Urfolksprogrammet").

4.1.4 Formaliseringsagendaen

Basert på politiske føringer prioriterte Norad i 2004 formalisering av rettigheter til fast eiendom. Fagområdet dekker utvikling og iverksetting av lovgivning, institusjoner og systemer for eiendomsregistrering og tilhørende tiltak for å oppnå sosial og økonomisk utvikling.

Rådgiving knyttet til temaet var økende. Den politiske satsningen på Hernando de Sotos organisasjon og ideer ble fulgt opp med tematiske gjennomganger, diskusjoner og vurderinger. Det ble gitt råd knyttet til satsninger i Tanzania og Guatemala og temaet ble også fulgt opp på internasjonale seminarer og konferanser med bl. a. Verdensbanken, UN-HABITAT og representanter fra det sivile samfunn. Norad finansierte en studie gjennom Kvinneretten ved Universitetet i Oslo og NORAGRIC for å spesielt se på kvinners rett til land og vann i land i østlige og sørlige Afrika.

Norad etablerte et nasjonalt nettverk knyttet til formaliseringsagendaen, der Norad, UD, andre aktuelle offentlige etater, norske og internasjonale frivillige organisasjoner og forskningsinstitusjoner inngår. Nettverket ble brukt aktivt da Norad ga innspill til forslaget om å etablere en høynivåkommissjon på formalisering i FN.

4.1.5 Helse

Faglig rådgiving på helseområdet var primært rettet mot Malawi og Mosambik, der Norge har et sektorsamarbeid. Antall bestillinger fra UD er økende, både med hensyn til utarbeidelse av dokumenter og notater og deltagelse i internasjonale møter og prosesser. Norad var spesielt aktive i vaksinealliansen GAVI, der Norad ledet et arbeid i åtte land for å kartlegge systembarrierer for tjenestelevering og bidro til skjerpet fokus på harmonisering og systemutvikling innen vaksinearbeidet. Metoden planlegges brukt i neste fase av GAVI (2006-2015). Forøvrig har helsepersonellkrisen, spesielt i det sørlige Afrika, fått forsterket fokus som en fundamental hindring for å nå tusenårsmålene, og en egen prosjektgruppe ble etablert i Norad for å øke den norske innsatsen.

4.1.6 Utdanning

Utdanning er et hovedinnsatsområde i mange samarbeidsland og dette reflekteres både i antall og innhold i bestillingene fra ambassadene. Norge støtter sektorprogram for utdanning i Tanzania, Zambia, Bangladesh og Nepal, hvor Norad bl.a. ga innspill til og deltok i årlige felles gjennomganger. Norad deltok ellers i arbeidskrevende planprosesser knyttet til sektorinnsats/budsjettstøtte i Vietnam og Tanzania samt i utvikling av ny utdanningsinnsats på Madagaskar og i Pakistan.

Etterspørslene i 2004 reflekterer et økende norsk engasjement innen utdanning i konflikt/post-konflikt områder i Gulu/Uganda, Afghanistan, Angola, Sudan og Nepal.

Utdanningsrådgiving overfor UD er særlig knyttet til UNICEF, UNESCO og Verdensbanken. I forbindelse med at Norge var "co-chair" for "Fast Track Initiative (FTI – EFA (Education for All))" ble mye arbeid nedlagt i å bidra til videreutvikling og dialog med andre givere. Nye giverland har sluttet seg til initiativet og det norske fondet (Norwegian Education Trust Fund) vil stå som modell for et globalt utdanningsfond med siktemål å bidra til utvikling av sektorplaner og kompetansebygging på landnivå. Norad sitter i redaksjonskomiteen for den årlige Global Monitoring Report som måler fremdriften i EFA initiativet.

Et hovedinnsatsfelt for UNICEF er utdanning for jenter. Norad deltok i både styre- og samrådsmøter. Norad spilte en aktiv rolle i den faglige dialogen i United Nations Girls' Education Initiative UNGEI, som bidrar til samordning av tiltak for jenters utdanning.

4.1.7 Miljø

På miljøfeltet var etterspørselen rettet mot alle sentrale miljøområder, med en svak overvekt på naturressursforvaltning og vann. Det var økt etterspørsel fra Utenriksdepartementet, særlig fra HRM-avdelingen, i mindre grad fra Regionavdelingen.

På oppdrag fra UD bidro Norad inn i overordnede prosesser i forbindelse med oppfølging av toppmøtet om bærekraftig utvikling, Konvensjonen om biologisk mangfold, Kommisjonen om bærekraftig utvikling, IUCNs verdenskonferanse, EUs vanninitiativ og UD's miljøstrategi. Rådgiving på tiltaksnivå ble levert på miljøprogrammet i Sør-Afrika, vann (Angola, Malawi, Zambia, Etiopia og palestinske områder), biologisk mangfold (Tanzania, Zambia, Malawi, Indonesia, Kina og Mellom-Amerika) og forurensing (Tanzania, Zambia, Kina, Vietnam). Det ble levert rådgiving om integrering av miljøhensyn i energisektoren i Nepal. I tillegg ble det levert faglig rådgiving til UD angående multilaterale organisasjoner, særlig UNEP knyttet til WEHAB tiltak og Afrikabanken innen vannsektoren. Dette resulterte bl.a. i etablering av det afrikanske vannfondet og at det ble inngått flere nye avtaler med UNEP om WEHAB-tiltak.

4.1.8 Energi

På energisektoren etterspørres i økende grad norsk kompetanse på gode forvaltningsprinsipper og erfaringer innen nasjonale energiresurser (vannkraft og petroleum). Spesielt på petroleumssektoren ble det registrert en økende interesse (Vietnam, Angola, Nigeria, Øst-Timor, Sør-Afrika og Sri Lanka), men også på vannkraftsektoren, hvor norske erfaringer knyttet til regionalt kraftsamarbeid ble etterspurt. Etterspørselen kom fra samarbeidsland gjennom ambassadene, fra UD og fra multilaterale organisasjoner. Rådgivingen omfattet miljøaspekter, god forvaltning, sosiale aspekter, bidrag til

bygging av institusjoner samt korrupsjonsforebyggende tiltak. Av sentrale oppgaver kan nevnes samarbeid med departementet om fornybar energi, støtte til regionalt kraftsamarbeid i det sørlige Afrika og Nilenregionen, og dialog med Verdensbanken om bruk av norsk ekspertise på energisektoren. I samarbeid med UD ble det laget mandat for utarbeidelse av en strategi for økt norsk innsats på områder hvor Norge har unik og etterspurt kompetanse på energisektoren. Dette blir videreført i 2005.

4.1.9 Landbruk og fiskeri

Økt fokus på landbruk ga større etterspørsel fra UD og i noen grad fra pilotlandene Etiopia og Malawi. Mangel på rådgivere begrenset arbeidet i noen grad. For fiskerisektoren var det høyt aktivitetsnivå bilateralt mot Namibia, Mosambik, Angola, Sør-Afrika, Kina, SADC og Vietnam. Videre var det tett kontakt med flere avdelinger i UD vedrørende FAO og etablering av et nytt programdokument.

4.1.10 Handel

Norad arrangerte en internasjonal konferanse om handel og matsikkerhet i Bergen. Konferansen var en oppfølging av en studie innen fiskerisektoren, utarbeidet av FAO i samarbeid med Evalueringsavdelingen.

Det ble etablert samarbeid med UD innen handel/WTO for afrikanske land i forbindelse med den nordiske/afrikanske ministerkonferansen om handel og utvikling.

4.1.11 Næringsutvikling

2004 var et konsolideringsår for Næringsutvikling i Sør (NIS). Det ble etablert et bedre system for dialog og oppfølging mot alle ambassader, med spesiell vekt på NIS II-landene Uganda og Vietnam og pilotlandene Sri Lanka og Mosambik. Det var en økende interesse for fiskerisamarbeide innen NIS-satsningen. Det ble utført en NIS I/II-studie på Angola. Rapportens anbefalinger ble fulgt opp innen fiskerisektoren, petroleumsektoren og evt. utbygging av minikraftverk og etablering av et industriregister. Det har også vært dialog med ambassaden i Bangladesh om å videreføre NIS-arbeidet i en NIS II-fase.

Endel tiltak identifisert og anbefalt under NIS studiene har ikke blitt fulgt opp da landstrategier har prioritert konsentrasjon av samarbeidet og reduksjon av antall tiltak.

Overfor for Uganda har Norad hatt nær faglig dialog og konstruktivt samarbeid med norske partnere og ambassaden. Det ble gitt rådgiving til UD vedrørende Private sector and Infrastructure Fund (PSI-fondet), Foreign Investment Advisory Services (FIAS), African Management Services Company (AMSCO) og African Project development Facility (APDF) og norsk deltagelse i Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) som arbeider for større åpenhet og innsyn i selskaper innen petroleum og gruvevirksomhet.

4.1.12 Sivilt samfunn

Norad har en meget bred kompetanse på sivilt samfunn, noe som i økende grad gjenspeilte seg i deltakelsen på sentrale internasjonale arenaer for erfaringsutveksling og politikkutvikling. Kontakten med et økende forskningsfelt på sivilt samfunn i Norge ble bl.a. ivaretatt ved inngåelsen av nye samarbeidsavtaler med universiteter og forskningsinstitutter. Dialogen med mer enn hundre sivilt samfunnsaktører som mottar støtte via Norads tilskuddsordninger var også avgjørende for å styrke Norads kompetanse på og kontakt med sivilt samfunn. Norads faglige fokus var i 2004 særlig på å fremme sivilt samfunn som positive endringsaktører og som tjenesteytere.

4.1.13 Fred og forsoning

Norad leverte i 2004 faglige vurderinger på en rekke bestillinger innen temaet sivilt samfunn i fred og forsoningsprosesser. Det var en klar økning i antall bestillinger både fra ambassadene og Utenriksdepartementet. Særlig ble fagkompetanse på miner og konfliktanalyse/konfliktsensitivitet i bistanden etterspurt.

Gjennomgangen av Kirkens Nødhjelps og Afghanisankomiteen i Norges arbeid i Afghanistan siden 2000 bidro til å kaste lys over allmenne problemstillinger knyttet til bistandsarbeid under omskiftelige rammevilkår. Norads medarbeidere bidro både i mandatutvikling og i felt. Sluttrapporten fra CMI konkluderte bl.a. med at endringer i organisasjonenes strategiske planer sjelden skjer før endrede rammevilkår har stabilisert seg. Det ble avdekket betydelig indre motstand fra prosjektstaben som gjerne vil holde på etablerte arbeidsmåter, noe som øker risikoen for at organisasjonene ikke er fleksible nok når situasjonen krever det. Også fragmenteringen av budsjettet mellom Norad og UD kan bidra til forsinkelser hvis ikke det er tett dialog mellom partene. Andre erfaringer fra Afghanistan-gjennomgangen understreker viktigheten av basistjenester til en befolkning som ellers blir et lett bytte for dem som ønsker fortsatt voldelig konflikt.

4.1.14 Strategiske partnerskap

Norad arbeidet videre med å fremme partnerskap mellom stat, bedrifter og frivillige organisasjoner for utviklingsformål. Partnerskapsbasen var et viktig instrument. Motiveringsarbeidet gjennom dialogen med Norads samarbeidspartnere i næringsliv og frivillige aktører fortsatte, og det ble holdt nær kontakt med Norges Forskningsråd's programarbeid på strategiske partnerskap og gjennomført ulike samarbeidstiltak med Bistandstorget og NHOs sekretariat. Tross en betydelig innsats på dette feltet har responsen vært begrenset. Fra og med 2004 blir også det som tidligere ble omtalt som "oppdragsprosjekter" referert til som "strategisk partnerskap".

4.1.15 Offentlig finansforvaltning

Offentlig finansforvaltning hadde en større plass i dialogen og samarbeidet på landnivå, noe som resulterte i økning i leveransene også fra Norad. Ambassadene i Tanzania, Mosambik, Zambia, Sri Lanka og Kenya etterspurte rådgiving innen offentlig finansforvaltning. Skatt er ett av de tema som Norad i samarbeid med eksterne fagmiljøer videreutviklet kompetanse på. Det ble gjort utredninger på budsjettstøtteordninger også på landnivå. Det var økende etterspørsel etter faglig rådgiving knyttet til budsjettstøtte, og oppdrag ble utført oppdrag for ambassadene i Uganda, Mosambik, Malawi, Tanzania, Zambia, Øst-Timor og Afghanistan. For ambassadene i Nepal og Vietnam ble det levert faglig rådgiving innen sektorstøtte.

4.1.16 Utviklingsstrategier

PRSP-analyser eller andre former for innspill til nasjonale fattigdomsstrategier, ble utarbeidet for Uganda, Tanzania, Eritrea Afghanistan og Pakistan. Det ble også utarbeidet en oversikt over hvor de enkelte land står i PRSP-prosessen, og ambassadenes engasjement i disse prosessene. Med utgangspunkt i disse gjennomgangene foreslo Norad hvor faglig rådgiving burde prioriteres i 2005.

Norad leverte rådgiving til departementet på landstrategier og MoU-prosesser, og deltok i Development Forum/CG-møte for flere land. Harmoniseringsarbeidet, både gjennom deltagelse i Nordic+ og i OECD/DAC sammenheng, ble fulgt opp av Norad. Det var primært departementet som bestilte innspill i forbindelse med multi-bistand, i mindre grad stasjonene. Saker til behandling i Verdensbankens styre, regionalbankenes landstrategier og FN-organisasjoners strategier og møter er noen av sakene som ble fulgt opp av Norad. Av andre overordnede problemstillinger bidro Norad bl.a. i arbeidet med Tusenårsmålene, sektorfokusering av bilateral bistand og bistandsberegninger/geografisk fordeling.

Norad bidro med faglige råd og styrking av statistikkbyråer i flere samarbeidsland, også gjennom rammeavtalen med SSB, i Uganda, Mosambik, Malawi, Palestina og Eritrea.

4.1.17 Evaluering

Evaluering er et sentralt ledd i kvalitetssikringen av utviklingssamarbeidet. Det ble brukt mye ressurser på ad hoc rådgiving overfor avdelinger i Norad, ambassader og delegasjoner. Etterspørselen etter slike tjenester var økende, og med endret mandat for ambassadene, forventes ytterligere økning. Norad kan ikke dekke alle behov for evalueringer, noe som reiser spørsmål om revisjon av ansvarsfordeling slik at Norads rolle i visse typer evalueringer begrenses til faglig rådgiving. Et slikt

system krever hevet kompetanse i forvaltningen. Det ble tatt et initiativ overfor UKS med å utarbeide en opplæringsmodul som kan tilbys ansatte.

4.1.18 Juridisk rådgiving

JUR har etter omorganiseringen og økt delegering til ambassadene fortsatt å kvalitetssikre og rådgi ambassader og Regionavdelingen ved inngåelse av avtaler i samme omfang som tidligere. I den forbindelse ble det i samarbeid med Regionavdelingen utarbeidet nye rutiner for avtalehåndtering.

JUR deltok i 2004 i fullførelsen av harmoniseringsarbeidet som juristene i Nordic+ landene påbegynte i Oslo i 2003. Det ble laget utkast til felles standard avtalevilkår for fellesfinansieringstiltak (Joint Financing Arrangements). Den omforente avtalemодellen er i stor grad tatt i bruk.

4.2 INTERNASJONALT FAGLIG SAMARBEID

Norad ble i tildelingsbrev 05/2004 bedt om å bidra i arbeidet overfor multilaterale organisasjoner og globale fond både gjennom faglig rådgivning, policy arbeid og kvalitetssikring på tiltaksnivå. Videre å bidra til bedre koordinering mellom bilateral og multilateral bistand.

Denne delen av Norads arbeid har involvert de fleste avdelingene, og betydelige ressurser har vært prioritert inn mot internasjonale arenaer og prosesser. Deltagelsen har bidratt til å holde fagmiljøet oppdatert, noe Norad er avhengig av for å kunne yte relevant rådgivning til UD og stasjonene. Målet om å se norsk bilateral og multilateral innsats i sammenheng, er blitt muliggjort ved at fagrådgivere har innsikt på sine respektive felt både fra landnivå og fra mer generell internasjonal bistandsdebatt innen fagfeltet.

Inngangene til de internasjonale organisasjonene og prosessene er mange. For flere av utviklingsbankene har Norad arbeidet opp mot konsulentfond og levert innspill til styremøter. I forhold til Verdensbanken har arbeidet vært rettet mot både på landnivå med fellesgjennomganger, deltagelse i Trust-fund, formannskap i Frast Track initiativet, og gjennom et utvalg av bankens faglig forum. Inn mot FN-organisasjonene har Norad deltatt både gjennom styrever, nettverk og forum på spesifikke tema, herunder faglig dialog om internasjonale konvensjoner. Det har også vært faglig dialog om landspesifikk og/eller sektorspesifikk innsats.

I 2004 har Norad deltatt i en rekke av OECD/DACs grupper, som spesifisert i tildelingsbrevet. Stikkord kan nevnes som harmonisering, styresett, gender, handel, evaluering og statistikk. Norad bidro med forberedelse og deltagelse under Høynivåmøtet i Paris. OECD/DAC god praksis veiledninger ble levert på innen en rekke felt. Seminarer ble arrangert av Norad, bl.a. på Pay Reform.

For øvrig har Norad bidratt med faglige råd og forberedelse til møter for bistandssjefer i Nordic Plus. Ulike avdelinger har likeledes deltatt i forskjellige arbeidsgrupper innen Nordic Plus om oppfølging av den felles harmoniseringsplanen vedtatt i 2003. Oppgavene har dreid seg bl.a. om delegert samarbeid, innkjøpsprosedyrer, felles avtalemaler, kapasitetsbygging og evaluering. Koordineringsarbeidet innen Nordic Plus har vært viktig også for norsk deltagelse i OECD/DAC arbeidet, ved at synspunkt og faglige holdninger er samkjørte. Derav større mulighet for positiv påvirkning i forhold til giversamarbeid og harmoniseringsutfordringene generelt.

Oversikt over internasjonalt faglig samarbeid fremkommer i rapportens vedlegg 3.

5 Kvalitetssikring

5.1 KVALITETSSIKRING OG RESULTATFOKUS

Omorganiseringen representerte spesielle utfordringer i forhold til å opprettholde og videreutvikle kompetansen innen bistandsforvaltning. Samtidig er det større krav fra offentligheten om å vise til resultater i bistanden. Med større delegering til ambassadene er det viktig å ha en kompetansebase i

Norad som kan arbeide med metodeutvikling når det gjelder forvaltning, kvalitetssikring og resultatoppfølging, og å bistå med opplæring innen feltet.

Norad ga i 2004 høy prioritet til arbeidet med å videreutvikle de forvaltningsfaglige verktøyene for arbeidet med programsyklus og avtaler. Forenkling og brukervennlighet var sentrale kriterier for arbeidet samt tilpasning til nye bistandsformer. Samtidig ble det etter bestilling fra departementet gjennomført forvaltningsgjennomganger i alle syv hovedsamarbeidsland. Gjennomgangene ga viktige innspill i revideringen av bistands- og avtalehåndbøkene.

Arbeid med å samordne og forenkle forvaltningen av de ulike tilskuddsordningene i Norad ble påbegynt.

Overføringen av Evalueringsenheten til Norad styrket potensialet for bedre bruk av evalueringsresultater i den faglige rådgivningen. Bedre samordning med Metode og resultatoppfølgingsavdelingen kan også gi synergieffekter i forhold til resultatoppfølgingen i bistanden.

5.2 FORVALTNINGSGJENNOMGANGER

I 2004 ble det på bestilling fra Utenriksdepartementet gjennomført forvaltningsgjennomganger i alle syv hovedsamarbeidsland. Gjennomgangene fokuserte både på program- og prosjektforvaltning og utviklingsresultater på et strategisk nivå. I tillegg ble det gjennomført miniseminarer i resultatbasert styring, risikohåndtering og statistikk. Ca. 630 dagsverk ble benyttet til dette arbeidet.

Viktige funn fra forvaltningsgjennomgangene var:

Ambassadene vurderes som profesjonelle og aktive aktører på det strategiske policy-nivået og fremmer harmonisering og tilpasning

Det er økt fokus på risiko, men ambassadene er usikre på hvordan risiko skal håndteres. Identifikasjon av risiko leder ikke alltid til konkrete tiltak for å håndtere eller redusere den

Resultatrapportering bør styrkes, men kvalitet og kapasitet i samarbeidspartners systemer representerer en utfordring. I tillegg varierer det hvordan dialogen om resultater er gjennomført i samarbeidet

Ambassadenes dokumentasjon av dialogen med samarbeidsparter og ambassadenes vurdering av rapporter etc bør bli bedre

Det er en tendens til manglende bevissthet på den nære sammenhengen mellom kvalitet i bistanden og kvalitet i forvaltningen av programmer, både på norsk side og hos samarbeidspartner

Opplegget og erfaringene fra forvaltningsgjennomgangene i 2004 danner grunnlag for 10 forvaltningsgjennomganger i 2005. Funn og erfaringer har også vært viktig i arbeidet med revisjon av Bistandshåndboken og Juridisk Håndbok (Avtalehåndboken) i 2004.

5.3 FORVALTNINGSFAGLIGE VERKTØY

Utkast til revidert Bistandshåndbok for programområde 03.10 ble oversendt Utenriksdepartementet i desember 2004. Revidert håndbok er bygget på eksisterende håndbok, men representerer en forenkling og en tilpasning til økt delegering til ambassadene. Det er også lagt vekt på tilpasning til nye samarbeidsformer og økt fleksibilitet i bruken av formater etc. Parallelt ble arbeidet med justering av Juridisk håndbok påbegynt, med sikte på å forbedre støttetekst og maler og å gjøre dem mer brukervennlige og tilgjengelige.

Arbeidet med å utvikle et nytt statistikkssystem ble påbegynt i 2004. Dette er et viktig redskap for å sikre faktabasert informasjon om bruk av norske finansielle og tekniske ressurser for bestemte formål, kanaler eller mottakere. Informasjonen bearbeides og brukes bl.a. til å utarbeide bistandsstatistikken i Norads og UDs publikasjoner, samt for å rapportere om Norges offisielle bistand til OECD. Statistikkdatabasen danner også grunnlaget for å utarbeide faktabaserte analyser. Den nye statistikkdatabasen vil bli mer relevant og gi flere muligheter i dette arbeidet. Systemet vil også være mer tilgjengelig for interne og eksterne brukere, bl.a. gjennom fleksible web-løsninger.

5.4 SAMARBEID MED UKS

Norad har både hatt ansvar for og bidratt med faglig utvikling og gjennomføring av en rekke kurs ved UKS i 2004. Dette gjelder kurs innen kvalitetssikring, resultatstyring og PTA, samt tematiske kurs innen PRSP, makroøkonomi, og sivilt samfunn. Norad har også deltatt i Fagrådet ved UKS og ledet arbeidsgruppen for opplæring relatert til utviklings samarbeid.

6 Evaluering

Strategisk tilnærming

Det ble utarbeidet et revidert evalueringsprogram for 2004 etter omorganiseringen. Programmet la vekt på et mer strategisk basert utvalg av tiltak og policyområder som burde gjøres til gjenstand for evaluering, og styrking av læringselementet i evalueringer. Evalueringer vil bli prioritert ut fra vesentlighet og relevans i flerårige programmer som dekker ulike temaer, bistandsformer og bistandskanaler. Som en konsekvens av økt harmonisering og partnerskapsavtaler ble det internasjonale samarbeidet styrket gjennom en økning i fellesevalueringer. Kompetanseutvikling, både innen egen forvaltning og i samarbeidsland, ble tillagt stor vekt.

Av virksomheten i 2004 kan nevnes to studier/evalueringer av relevans for fredsprosesser, henholdsvis "Utsteinstudien" Towards a strategic framework for Peacebuilding og CESAR's Activities in the Middle East. "Utsteinstudien" spilte aktivt inn i UD's prosess med utviklingen av "Strategisk rammeverk – Utviklingspolitikkenes bidrag til fredsbygging.

Matvaresikkerhet var tema i en felles studie med FAO, Responsible Fish Trade and Food Security. Studien ble fulgt opp med et seminar i Bergen der representanter for fiskerimyndigheter i en rekke samarbeidsland deltok.

Utdanning har vært gjenstand for flere evalueringer den seneste tid, bl a en stor fellesevaluering basert på studier i en rekke land ("Joint Evaluation of External Support to Basic Education"). I 2004 ble en mer begrenset evaluering av utdanning i Nepal i samarbeid med DANIDA og DFID gjennomført. Evalueringen var en nyttig gjennomgang av utdanningsstøtte til Nepal over en 5-årsperiode. Evalueringen viste bl a at nødvendige tilpasninger til lokal kontekst er en utfordring. Både rapporten og prosessen ga nyttige bidrag til styrket giverkoordinering. Tidspunktet var imidlertid ikke optimalt i forhold til norske beslutningsprosesser om fortsatt støtte til sektoren som kom noe i forkant av evalueringen. Dette viser noen av utfordringene ved fellesevalueringer.

Flergiverevalueringen "Addressing the Reproductive Health needs and Rights of Young Peoples since ICPD – The Contribution of UNFPA and IPPF" ble ferdigstilt i 2004. Evalueringen er basert på gjennomgang av 6 land. Evalueringen vil bli fulgt opp med fellesseminarer i UD/Norad med fokus på norske posisjoner i pågående og planlagt arbeid på feltet, og på kopling til ungdoms reprodutiv helse/hiv/aids og MGD-prosessen.

Internasjonalt samarbeid

Norad deltok i flere omfattende evalueringer på sentrale områder som generell budsjettstøtte, kvalitetssikring av multilaterale organisasjoners evalueringsfunksjoner og erfaringene med fellesevalueringer. Disse evalueringene strekker seg over lengre tid og vil først bli ferdigstilt i 2005.

Innen rammen av den nordiske handlingsplanen ble det arbeidet med aktuelle temaer for fellesevalueringer samt felles evalueringshåndbok, og felles opplæringstiltak. I 2004 ble det besluttet en fellesevaluering av erfaringene med harmonisering av bistanden i ett eller flere samarbeidsland, men tidspunktet ble ikke bestemt. En studie av erfaringer med exit-strategier i bistandssamarbeidet ble også planlagt.

Partnerskapsavtalen med Verdensbankens evalueringskontor har løpt fra 1999 og ble fornyet for perioden 2005-07 med totalt 15 mill. kr. Av aktuelle samfinansieringer utført i 2004 kan nevnes

bankens arbeid med hiv/aids, bistanden til utvikling av handel, av innsatsen for fornybare energikilder og av støtte til ”Community-driven Development”. Opplegg for bruk av disse evalueringene drøftes med banken. Det ble også inngått en partnerskapsavtale med UNDP for å styrke kontakten med FN-systemets evalueringsvirksomhet. Avtalene åpner også for bredere anvendelse av norske konsulenter inn mot de to organisasjonene.

Svak evalueringskompetanse hos partnere i samarbeidslandene og en kultur som i liten grad påser at kompetanse bygges og brukes aktivt, er en stor utfordring. Bistand til oppbygging av slik kompetanse i samarbeidsland er gitt prioritet i de to nevnte partnerskapsavtalene.

Læring og oppfølging

Det ble lagt vekt på å organisere de enkelte evalueringer på en måte som kan skape muligheter for å styrke eierskap og læring hos dem som vil være ansvarlig for oppfølging av anbefalingene. Rådgivende referansegrupper, hvor berørte avdelinger deltar, ble benyttet i stor grad. Sentrale funn i evalueringer ble også drøftet på seminarer med deltakelse fra forsknings-, konsulent- og organisasjonsmiljøer.

Anbefalinger om oppfølging av evalueringer inngår i oppsummeringene av evalueringene som legges fram for politisk ledelse. Ansvar for konkret oppfølging ligger på de enheter som har det faglige og forvaltningsmessige ansvar. Ett eksempel på evalueringer gjennomført i 2004 er Paraplyorganisasjoner – eksemplifisert ved støtte til Norsk Misjons Bistandsnemnd og Atlasalliansen. Evalueringen ble foretatt på bakgrunn av kritikk fra Riksrevisjonen vedrørende Norads forvaltning av denne kategorien avtaler. Evalueringen fant ingen kritikkverdige forhold, men påpekte at Norad ikke utnyttet den *merverdi* som lå i paraplyorganisasjonenes saksbehandling overfor medlemsorganisasjonene. Norad har tatt opp denne utfordringen.

Et annet eksempel er en studie av virkningene av arbeidet til frivillige organisasjoners arbeid for styrking av sivil samfunn, eksemplifisert ved FORUT på Sri Lanka og Redd Barna i Etiopia. Studien pekte bl.a. på gapet mellom målene som er definert for frivillige organisasjoners arbeid og den konkrete virkelighet i felt, og at norske retningslinjer kan føre til større grad av giverstyrte prosjekter. Retningslinjene fokuserer også i stor grad på makronivå mens innsatsen ofte er på mikronivå. Denne studien er relevant for det utvalgte departementet nå har nedsatt for å se på frivillige organisasjoners virksomhet.

Evalueringsinstruksen

Det ble arbeidet med en første revisjon av instruksen, men det har vært ønskelig å bruke noe mer tid på å tilpasse enkelte sider ved instruksen til arbeidet med å rydde opp i spektret av ulike typer evalueringer og ansvarsforhold rundt disse samt vurdering av formatet for oppfølging av evalueringene. Avklaring på disse spørsmålene krever mer tid og det forventes at ny instruks først vil foreligge mot slutten av 2005.

7 Tilskuddsforvaltning

En oversikt over forbruk på de enkelte tilskuddsordningene finnes i vedlegg 6, tabell 2.

7.1 SIVILT SAMFUNN, NORSKE ORGANISASJONER

Sivilt samfunn er en av de viktigste kanalene for norsk bistand og Norge er et av OECD-land som kanalisere den største andelen av sin bistand via det sivile samfunn. Omfanget av sivil samfunn støtten varierer betydelig mellom land og fagområder, men i enkelte land utgjør denne den dominerende kanal. Mange av sivil samfunns organisasjonene besitter land-, fag- og bistandsfaglig kompetanse som gjør dem til svært relevante aktører for bistandsarbeid. Via denne kompetansen og partnerskap med lokale sivil samfunnsaktører har frivillige organisasjoner og andre norske sivil

samfunns aktører gode forutsetninger for være med å påvirke utviklingen og å nå de aller fattigste og mest marginaliserte grupper.

Bistanden gjennom de frivillige organisasjonene faller i stor grad innenfor de områder som ellers er prioritert for utviklingsarbeidet. 50,8 % av støtten gikk til tiltak i MUL-land og 64,1 % av tiltakene hadde menneskerettigheter som hoved- eller delmål. 26,6 % av støtten hadde miljø som hoved- eller delmål, mens samme tall for kvinner og likestilling var 52,6 % og hiv/aids 26,7 %. 42,2 % av støtten hadde kvinner som hovedmålgruppe. Satsningen på kvinner ble understreket ved at aktørene både i søknaden og i rapporteringen ble bedt om å redegjøre spesielt for hvordan prosjektene tok hensyn til forhold mellom kjønnene og hvordan prosjektene bidro til å styrke kvinners stilling. Flere av aktørene tok i bruk Norads "Handbook in Gender and Empowerment Assessment" som analyseverktøy i forhold til effektene prosjektene har på menn og kvinner. Tiltak med barn som hovedmålgruppe var på 39,9 %. Hovedmålgruppen funksjonshemmede lå på 9,9 %, mens andelen for urfolk var på ca 11,9 %. Samtlige grupper er fordelt på et bredt spekter av land og sektorer. Urfolk mottok i tillegg støtte over urfolksprogrammet med direkte støtte til urfолksorganisasjoner i Chile, Peru og Paraguay. Grunnen til at støtten til utvalgte hovedmålgrupper samlet kommer opp i over hundre prosent, er at tiltak kan registreres med flere hovedmålgrupper.

Norsk bistand kanalisert via norske sivil samfunns aktører hadde også som mål å fremme det folkelige engasjement i Norge rundt utviklings- og Nord/Sør-spørsmål. Dette hensynet sto særlig sentralt for informasjonsstøtten, men også for støtten til et bredt spekter av mindre organisasjoner. Reaksjonen i etterkant av tsunamien 26. desember viste at den folkelige solidaritet overfor folk i fattige land står sterkt i Norge. Norad har i forhold til forvaltning av støtte til sivil samfunnsaktører lagt særlig vekt på fleksibilitet i forhold til å imøtekomme ønsker om uforutsette omdisponeringer, som eksempelvis kan oppstå som følge av naturkatastrofer.

Samarbeidsorganisasjonene

Om lag 90 % av Norads støtte til norske organisasjoner ble kanalisert gjennom de nesten 30 organisasjonene som har samarbeidsavtale. Felles for de fleste av disse organisasjonene er at de har samarbeidet med Norad over mange år og at de besitter betydelig landkompetanse og bistandsfaglig kompetanse. Flere av organisasjonene med samarbeidsavtale har meget omfattende prosjektporteføljer i en rekke land. Dialogen med Norad har fokusert på et overordnet strategisk programnivå. De fleste av disse organisasjonene har utviklet spisskompetanse innen definerte tematiske innsatsområder og de utgjør således en viktig faglig merverdi for norsk bistand.

Enkeltavtale organisasjoner

Organisasjoner med enkeltavtalesamarbeid med Norad utgjør et meget bredt spekter fra middelsstore og relativt erfarne bistandsaktører til mindre aktører med relativt liten erfaring, som i mange tilfeller har sin primære forankring i et norsk lokalsamfunn. Over seksti organisasjoner hadde enkeltavtale i 2004. Mange av disse aktørene besitter verdifull nisjekompetanse og/eller landkunnskap ved at de har arbeidet med en begrenset tematikk i forhold til et lokalsamfunn i mange år. Det har også vært en klart uttrykt målsetning å støtte opp om det folkelige engasjement for bistand i norske lokalsamfunn. Dette hensynet har veid relativt tyngre for de minste aktørene. Norad har også lagt vekt på viktigheten av at nye aktører som representerer nye grupperinger i det norske samfunn eller kreative og spennende arbeidsformer skal få muligheten til å etablere seg som bistandsaktører. Dette vil på lang sikt resultere i et større mangfold, mer nytenkning og dermed bedret kvalitet på arbeidet.

I tillegg til å vurdere den enkelte søknad, blir det gjort en vurdering av organisasjonens utviklingspotensiale i et langsiktig perspektiv. Ulike kompetansehevede tiltak iverksettes etter behov. Blant annet arrangeres det kurs i prosjektstyring og forvaltning hvor organisasjonene lærer mer om planlegging og gjennomføring av prosjekter samt om Norads forvaltningsregler. Videre knyttes "små nye" organisasjoner til "store erfarne" på enkelt prosjekter. I enkelte tilfeller trekkes større erfarne organisasjoner inn som rådgivere på nye "uferdige" prosjekter. Dette er særlig aktuelt når en erfaren organisasjon har spesielt relevant kompetanse i forhold til det konkrete prosjektet. I tillegg til

bistandsfaglig kapasitet blir søkerorganisasjonens kontaktflate, folkelig norsk eierskap og evne til å skape engasjement tillagt stor vekt.

Solidaritetspotten

Ca. 1,6 millioner kroner ble benyttet til ulike typer engangsstøtte. Kriteriene er de samme som for enkeltavtaleorganisasjonene, men man har lagt vekt på å "fange opp" spennende initiativ som av ulike årsaker ikke kvalifiserer for de formaliserte ordningene. Maksimalt støttebeløp er 150 000 kroner og støtten kan kun gis en gang per prosjekt.

Informasjon rammeavtaler

Ordringen skal bidra til at norske organisasjoner skal kunne drive informasjonsarbeid i Norge om nord/sør og utviklings spørsmål. Ordningen skal stimulere til engasjement og debatt, samarbeid og økt kompetanse i organisasjonene. Informasjonsstøtten til de fem store bistandsaktørene (Kirkens Nødhjelp, Norges Røde Kors, Norsk Flyktningeråd, Norsk Folkehjelp og Redd Barna) var på 10 millioner kroner for 2004, hvorav 35 % gikk til fellestiltaket "Involve yourself". I tillegg ble det gitt informasjonsstøtte på til sammen 22 millioner til ytterlige 34 aktører. Det ble inngått nye rammeavtaler med disse organisasjonene.

Nord-Sør Informasjonsstøtte

Det gis engangsstøtte til informasjonstiltak i regi av norske organisasjoner. Formål med ordningen er å bidra til økt kunnskap og engasjement i befolkningen for aktuelle globale utfordringer med vekt på fattigdomsbekjempelse. Styrking av dialog og nettverk med organisasjoner og miljøer i sør og i andre land er vesentlig. Støttebeløp varierer fra 5.000 kroner til 300.000 kroner. For 2004 er det mottatt ca 80 søknader på til sammen 4 millioner kroner.

Mellomfolkelig samarbeid

Denne støtteordningen har som overordnet målsetning å støtte Balkanengasjementet i norske lokalsamfunn. Det viktigste kriteriet for å motta støtte er et man tar utgangspunkt i et bredt folkelig engasjement både i Norge og hos lokal samarbeidspartner på Balkan. Maksimalt støttebeløp er NOK 250.000 pr. prosjekt og totalt beløper prosjektmidlene seg til NOK 4 mill. årlig. Som eksempler på initiativ som mottok støtte kan nevnes: skoleutveksling, kommunesamarbeid, kompetanseutvikling, demokratiprojekter og bokoversettelser.

Kultur

Norads andel av kulturbevilgningen er i dag konsentrert til samarbeid med norske frivillige organisasjoner hvor Strømmestiftelsen og Kirkens Nødhjelp er de største aktørene. Norad har også støtten vennskapssamarbeid mellom Vennskap Nord Sør og Norsk Kulturskoleråd. Nationaltheatret og Rikskonsertene er fortsatt Norads hovedaktører for institusjonelt samarbeid med land i Sør.

Skoleutvekslingsprogrammet

Skoleutvekslingsprogrammet gir hvert år støtte til utveksling til 20-25 videregående skoler i Norge og utviklingsland. Programmet gjennomføres og forvaltes av "Vennskap Nord/Sør" på oppdrag av Norad. Skoleutvekslingsprogrammets formål er å etablere tverrkulturell forståelse, gi elever/ungdom i Sør og Nord mulighet for innsikt i de samfunnsforhold som ungdommer/elever i andre deler av verden lever under, skape gjensidig forståelse, toleranse og å utvikle internasjonalt medansvar, yte bidrag til tverrkulturell pedagogisk utvikling, skape positive holdninger blant norsk ungdom til land i Sør og gi elevene innsikt i og kunnskap om land i Sør og deres problemer.

Media

Støtten til frie og uavhengige medier skal støtte opp om arbeidet for større åpenhet, demokrati og godt styresett, gjennom å styrke mediene i samarbeidslandene rettslig og faglig. I løpet av 2004 ble det utarbeidet retningslinjer for støtte til frie medier som blant annet klargjorde rollene og oppgavefordelingen mellom Utenriksdepartementet og Norad. Retningslinjene danner grunnlaget for mer systematisk aktivitet på dette området. Norad startet arbeidet med å knytte til seg flere strategiske samarbeidspartnere innenfor internasjonale medieorganisasjoner og bygge ut de faglige nettverkene.

Norad deltok våren 2004 på en samling for likesinnede givere i Stockholm, hvor det ble uttrykt behov for tettere samarbeid mellom givere i forvaltningen og den faglige dialogen om innretning. Norad var også med på flere internasjonale faglige konferanser, blant andre i regi av Panos, International Press Service, UNESCO, BBC World Service Trust og International Media Service.

7.2 INTERNASJONALE ORGANISASJONER

De internasjonale organisasjonene utgjør en relativt liten, men strategisk og faglig svært viktig del av den norske bistandsinnsatsen. Støtten kanaliseres primært til veletablerte organisasjoner som allerede har bevist at de besitter betydelig kompetanse og nyter stor respekt internasjonalt. De organisasjoner som støttes arbeider utelukkende innenfor felter som er høyt prioritert for norsk bistand og der hvor overnasjonal innsats vurderes å være viktig. Samtidig er det et sentralt kriterium at det er få eller ingen alternative kanaler.

Fra 2004 overtok Norad ansvaret for all norsk støtte til internasjonale organisasjoner, også dem som tidligere ble håndtert av UD. Arbeidet med å etablere tydeligere prioriteringer for norsk støtte til internasjonale organisasjoner, ble prioritert i 2004. Eksisterende forpliktelser sammen med en liten bevilgning gjorde at dette kun lar seg realisere over et lengre tidsrom.

Støtte ble gitt til internasjonale organisasjoner og nettverk innenfor områder som helse, miljø, godt styresett, menneskerettigheter og media. Organisasjonene har som regel et globalt eller regionalt fokus og har forankring i utviklingsland.

Norad støttet i 2004 ca 30 internasjonale organisasjoner. Som eksempler på konkrete innsatser kan nevnes støtten til International Union Against Tuberculosis and Lung Disease (IUATLD), rettighetsorganisasjonen International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA) og miljøorganisasjonen International Institute for Environment and Development (IIED).

7.3 NÆRINGSUTVIKLING OG HANDEL

I tildelingsbrevet for 2004 fikk Norad tildelt hele bevilgningen under kap 161-Næringsutvikling, (med unntak av støtten til Norfund). Deler av bevilgningen ble etter anmodning (og på prosjektbasis) i løpet av året videretildelt til ambassadene.

Spesielt for 72- og 73-posten ble det i løpet av året videretildelt midler til flere ambassader som har vært ansvarlig for forvaltning av de tildelte midler. På samme måte som for den øvrige bistand har det vist seg i mange tilfeller å være hensiktsmessig at ambassadene får overlatt ansvar for forvaltning og oppfølging av enkelttiltak under disse to ordningene, selv om koordineringen skjer i Norad. Bl.a. har ambassaden i Mosambik forvaltet i alt 108,6 mill kr til videreføring av to elektrifiserings-programmer under parallellfinansierings-ordningen.

Under 73-posten har ambassadene forvaltet i alt 29,3 mill kr av et totalt forbruk på 34,4 mill kr.

Av overføringer over kapittel 161 (næringsutvikling) gikk 17,8 % til MUL land.

Nærings-og handelstiltak

70-posten omfatter i hovedsak søknadsbaserte tilskudd til bedrifter for å stimulere til økt næringsvirksomhet og handel i utviklingsland. Posten omfatter ordninger for støtte til bedrifter som ønsker å etablere seg eller opprette et langsiktig samarbeid med bedrifter i sør (for eksempel forundersøkelser, opplæringsstøtte, HIV/Aids-forebyggende arbeid). Videre omfatter ordningen støtte til tiltak for å øke samarbeidslandenes handelskompetanse og eksport.

Samarbeidet med det nederlandske instituttet Centre for Promotion of Imports from Developing Countries (CBI) ble i 2004 styrket ved at fire markedsstudier av interesse for eksportører i utviklingsland ble lagt ut på Norads hjemmeside. I tillegg ble en database om merking av varer ("Access Guide") for det norske markedet påbegynt og vil være operativt i første halvår 2005.

Hensikten er å gi eksportører i utviklingsland opplysninger om spesielle merkekrav på de norske markedet som avviker fra EU's krav. CBI samarbeider også nært med HSH.

Utover direkte søknader fra norske bedrifter ble det gitt støtte til bedring av rammevilkår, bl.a. gjennom samarbeide med United Nations Organisation for Industrial Development, (UNIDO), bl. a. i Sri Lanka og Vietnam.

Finansieringsordning for utviklingstiltak

Det er gitt støtte til ubundne blandede kreditter, parallellfinansiering (for tiltak hvor det ble inngått forpliktelser før 31.12.01), opplæring ved eksport og bidrag til konsulentfond. Den første ubundne blandede kreditt ble innvilget, til Kina (avløpsrensing). Påfylling av konsulentfondet i IDB ble godkjent.

Institusjonsutvikling i utviklingsland

Det ble gitt til oppbygging og styrking av institusjonelle rammebetingelser for næringsvirksomhet og handel bl.a i Bhutan og Øst-Timor. Det er lagt vekt på å følge opp anbefalingene i de foretatte NIS-gjennomgangene, hvor dette var aktuelt.

7.4 FORSKNING OG HØYERE UTDANNING

I 2004 kartla Norad den totale støtten til forskning og høyere utdanning over de ulike bevilgningene på bistandsbudsjettet. Formålet var å bruke dette som et utgangspunkt for å diskutere bedre synergi mellom de ulike norske kanalene som brukes i støtten til forskning og universitetssamarbeid.

MUL-andelen av støtten til forskning og høyere utdanning var 14,1 %. Den lave andelen kommer av at en stor del av midlene går til utviklingsforskning i Norge og til ettergivelse av gjeld til utenlandsstudenter.

Utviklingsforskning i Norge

Det ble anvendt i overkant av 60 mill. kroner til utviklingsforskning i Norge, Norges bidrag til Det Nordiske Afrikainstituttet i Uppsala og støtte til enkelte norske forskningsmiljøers deltakelse i internasjonale forskningsprosjekter. Størstedelen av midlene ble forvaltet gjennom avtaler med Norges forskningsråd. Basisbevilgningen til Chr. Michelsens institutt dekkes innenfor denne rammen sammen med støtte til flere tematiske forskningsprogram.

Det største forskningsprogrammet var "Globalisering og marginalisering: Fler- og tverrfaglig forskning om utviklingsveier i Sør". Programmet, som går over 10 år, mottok 20 mill. kroner i tilskudd i 2004. Programmet har gitt betydelige bidrag til grunnforskning og anvendt forskning, samt forskerutdanning på utviklingsområdet. Det ble delt ut totalt 31 doktorgradstipend.

I 2004 ble det arbeidet med utforming av og gitt tilskudd til oppstartning av tre nye omfattende forskningsprogram om global helse, fattigdom, samt krig, fred og utvikling.

Forskningssamarbeid

Forskningssamarbeidet med utviklingsland omfatter to satsingsområder. Avtalen mellom Norad og Universitets- og høyskolerådet som gjelder samarbeid mellom norske universitet og ders partnere i Sør, administreres av Senter for Internasjonalisering av Høgare Utdanning, (SIU). Ordningen for støtte til Forsknings- og institusjonssamarbeid mellom norske forskningsinstitutter og forskningsinstitusjoner i Sør (NUFU) administreres av Norad. I 2004 ble det besluttet at innværende NUFU-avtale forlenges med ett år for å bidra til bedre samsvar mellom prosjektenes løpetid og avtaleperioden etter at man gikk over til et forbruksbasert utbetalingssystem i 2003.

Støtten til forskningsinstituttene samarbeid med partnere i utviklingsland ble videreført på omtrent samme nivå, siden prosjektene som fikk støtte ved utlysningen i 2002/2003 fortsatt pågår. Samlet ble det bevilget 83 millioner kroner til forskningssamarbeid i 2004 (78 millioner forbrukt). Av det totale forbruket til forskningssamarbeid mellom forskningsinstitutter og institusjoner i utviklingsland gikk 65

% til Afrika, 19,6 % til Asia, 5,8 % til Latin Amerika og 6,8 % til Midtøsten. Resten gikk til globale tiltak. Andelen til MUL land var 49,8 %.

Forskning i Sør

Støtten til regionale forskningsorganisasjoner i utviklingsland er videreført på samme nivå og med de samme langsiktige avtalene med regionale forskningsfond og forsknings- organisasjoner i Afrika og Latin-Amerika. Særlig gjelder dette samfunnsforskning, der det er liten tilgang på frie forskningsmidler. Det gis støtte til samarbeidsprogrammet innen fattigdomsforskning mellom norske forskere og forskere i de fattigste landene i Sentral- og Latin-Amerika. Avtalen ble forlenget med ett år i påvente av en gjennomgang som Norad iverksetter i samarbeid med Sida i 2005. Samlet ble det bevilget 18 millioner kroner til regionale organisasjoner og enkelte andre målrettede forskningstiltak.

Utdanning/opplæring

I 2004 ble det igangsatt en evaluering av Norads Stipendprogram ved Nordic Consulting Group (NCG) og "Netherlands Organization for International Cooperation"(NUFFIC). Anbefalingene fra rapporten vil bli drøftet i Norad og legges fram for Utviklingsministeren med henblikk på den videre organisering av programmet. I 2004 ble det inngått en tilleggsavtale for Norads Stipendprogram for opptak i 2005 av et siste kull med studenter under nåværende avtale. Utbetalings- og regnskapsprosedyren for avtalen er forenklet. I 2004 omfattet Norads Stipendprogram 132 studenter fordelt på 22 masterkurs ved Universitetene i Oslo, Bergen, Tromsø og Stavanger, NTNU, Universitetet for miljø- og biovitenskap og Høgskolen i Bodø. Det ble i alt overført 52,5 mill. kroner til Stipendprogrammet. Avhengig av resultatet av evalueringen tas det sikte på å inngå en ny avtale fra 2006.

Som et ledd i utvikling av kurstilbudet ved institusjoner i samarbeidsland brukes ressurser fra Universitetet Eduardo Mondlane i Mosambik i et nytt master-kurs om helse relaterte informasjonssystemer utviklet ved Universitetet i Dar es Salaam og Muhimbili University College. Flere studenter fra masterprogrammene i henholdsvis Sør-Afrika og Mosambik er tatt opp til doktorgradsstudier gjennom NUFU-programmet eller Kvoteordningen. I 2004 deltok 22 studenter på Kursutvikling i Sør. I 2004 ble det i alt overført 3,7 millioner kroner til Kursutvikling.

En gjennomgang av Kulturutdanningsprogrammet viser at programmet har bidratt til å styrke kulturinstitusjonene i samarbeidslandene og til profesjonalisering av kunstnere og kunstuttrykk. Gjennomgangen anbefaler større fleksibilitet, studier i utviklingsland, vektlegging av formalkompetanse og samarbeid med Fredskorpset. Kulturutdanningsprogrammet fikk 5, 5 mill. kroner i 2004.

7.5 DIALOG MED NORSKE FRIVILLIGE ORGANISASJONER

Norad har i 2004 lagt særlig vekt på å styrke den faglige dialogen med de frivillige aktørene ved å etablere faglige møteplasser som i tillegg til Norad og de frivillige organisasjonene også omfatter Utenriksdepartementet og ambassadene.

Retningslinjene for "Norske og internasjonale frivillige aktørers humanitære bistands- og utviklingssamarbeid" er styrende for samarbeidet med de frivillige organisasjonene. Det har vært en betydelig dialog med organisasjonene om retningslinjene, og sammen med organisasjonenes strategidokumenter har de dannet grunnlag for de nye samarbeidsavtalene som ble inngått med de største organisasjonene i 2004.

Med utgangspunkt i St. meld 35 var det særlig to sentrale temaer i dialogen mellom norske bistandsmyndigheter og frivillige aktører. For det første en forbedring av organisasjonenes evne til å kunne dokumentere resultater og langsiktige utviklingseffekter av sitt arbeid. For det andre vektleggingen av konfliktforståelse og fredsbygging som sentrale målsettinger også for frivillige organisasjoner. Det sivile samfunnets bidrag til en overgang fra voldelig konflikt til fredlig konflikthåndtering og til arbeidet med forsoningsprosesser ble løftet fram både gjennom deltakelse i

den internasjonale prosessen som startet med Dublin Action Agenda i april 2004 og i Norads dialog med organisasjonene.

Norad la i dialogen med de frivillige organisasjonene stor vekt på deres koordinering med nasjonale strategier for utvikling og fattigdomsreduksjon i samarbeidslandene. Samtidig er det en forutsetning for støtte at prosjektaktiviteter tar utgangspunkt i lokale samarbeidspartners planer og prioriteringer. Det forventes også at norske organisasjoner gjennom sin erfaring og kompetanse kan bidra til kompetanse- og institusjonsbygging hos lokale partnere. Det har dessuten vært en klar målsetning å styrke samordningen mellom sivilt samfunn og andre kanaler for norsk bistand. Gjennom en rekke seminarer avholdt i samarbeid med ambassadene, både ute og hjemme, har grunnlaget for økt koordinering blitt lagt.

I siste søknadsrunde ble det lagt stor vekt på at organisasjonene tydeligere måtte dokumentere den merverdi de tilfører tiltaket, ved å synliggjøre en sammenheng mellom egen kompetanse og kapasitet og de tiltakene det søkes støtte til. Dette hensynet har også stått svært sentralt i dialogen mellom Norad og de norske organisasjonene og organisasjonenes partnerskapstenkning er så vidt Norad kan vurdere styrket i løpet av 2004. Også føringen om styrking av den rettighetsbaserte bistanden gjennom leveranse av tjenester innen sosial utvikling har vært et viktig tema i samarbeidet med organisasjonene.

Den styrkede dialogen har økt det faglige fellesskapet mellom Norad og organisasjonene, og de overordnede føringene for samarbeidet har i økende grad nedfelt seg i de langsiktige planene for innsatsen, både tematisk og geografisk.

7.6 TEMATISKE SATSINGSOMRÅDER

7.6.1 Utdanning

Frivillige organisasjoner har lenge vært engasjert i aktiviteter innenfor utdanningssektoren. En betydelig del av norsk støtte til utdanning går gjennom denne kanalen. Støtte til grunnutdanning, inklusive alfabetisering, hadde hovedprioritet.

Frivillige organisasjoners arbeid innenfor utdanning er mangfoldig. Organisasjonene arbeider som regel med lokale partnere i samarbeidslandene. Noen arbeider med mindre tjenesteytende prosjekter i samarbeid med lokale organisasjoner, mens andre samarbeider tett med myndighetene særlig på lokalt plan. Redd Barna jobber for eksempel sammen med myndighetene i gjennomføringen av sektorprogrammet på utdanning i Zambia.

De frivillige organisasjonenes rolle når det gjelder utdanning er å komplettere og supplere det offentlige arbeidet. Dette er særlig viktig i forhold til sårbare og marginaliserte grupper som funksjonshemmede og etniske minoriteter som ofte faller utenfor store nasjonale programmer. Utfordringen fremover er å samordne de frivillige organisasjonenes prosjekter bedre og i større grad knytte deres arbeid opp mot myndighetenes utdanningsplaner, ikke minst for å understreke at det er staten som har hovedansvaret for utdanningssystemet på nasjonalt nivå.

Norad har hatt en god faglig dialog om utdanning med flere frivillige organisasjoner i 2004, deriblant Strømmestiftelsen, Utdanningsforbundet, Bistandsnemda og Atlas-alliansen. Norad bidro bl.a. til et heldagsseminar om utdanning med Bistandsnemda. Med finansiell støtte fra Norad etablerte Lærerutdanningens Internasjonale Senter (LINS) et NGO-forum med deltakere fra frivillige organisasjoner som arbeider med utdanning. Forumet arrangeres regelmessig og benyttes til utveksling av erfaringer og diskusjon av viktige problemstillinger innenfor utdanningsområdet.

I samarbeid med LINS tok Norad initiativ til en kartlegging og analyse av de frivillige organisasjonenes arbeid med voksenopplæring og alfabetisering. Undersøkelsen vil gjøres i nært samarbeid med organisasjonene og vil være viktig i den faglige dialogen med organisasjonene. Et annet siktemål er å bidra med norske erfaringer inn mot det internasjonale arbeidet på feltet – jf.

UNESCOS Global Monitoring Report for 2006 som skal dreie seg om alfabetisering. I tillegg til løpende dialog med organisasjonene startet Norad arbeidet med en brosjyre som skal vise mangfoldet i det norske engasjementet for utdanning i utviklingsland. Brosjyren skal gi en beskrivelse av hvilke utfordringer de frivillige organisasjonene må takle og hvilke resultater som er oppnådd.

7.6.2 Helse

En betydelig del av norsk støtte til helse gis gjennom norske frivillige organisasjoner. Organisasjonene og prosjektene er svært ulike både i størrelse og fokus for arbeidet.

Rapporten ”Helse i utviklingssamarbeid – prioriterte temaer og arenaer for Norads arbeid” er et viktig føringsdokument for Norads arbeid innen helse. Hovedelementene herfra er videreført med et forsterket fokus på systembarrierer, helseinformasjonssystemer og personellspørsmål. Nevnte områder står også sentralt i dialogen med de frivillige organisasjonene for bedre å bidra til at enkeltprosjektene inngår i en helhetlig ramme.

Det ble arbeidet målrettet for å styrke kontakten og den faglige dialogen med de frivillige organisasjonene. Det ble holdt en rekke møter og fagseminarer hvor temaer av felles interesse ble satt på dagsordenen, blant annet antiviral behandling av hiv og reproduktiv helse.

7.6.3 Hiv/aids

Norad etablerte i 2004 ”Aidsprosjektet” for å styrke aidskompetansen i organisasjonen og å sikre at hiv/aidsperspektivet inkluderes i rådgivingsarbeidet både i forhold til ambassadene og de frivillige organisasjonene. I denne sammenheng ble det arrangert seminarer om utvalgte temaer som er særlig relevante i samarbeidet med de frivillige organisasjonene, herunder problemstillinger tilknyttet aidsbehandling, foreldreløse og sårbare barn, hiv/aidsarbeid i regi av trosbaserte organisasjoner og ”feminisering” av aidsepidemien.

Mens kobling mot helse er en viktig utfordring i arbeidet med Aids, har erfaringen også vist at det er behov for mye tyngre arbeid med andre deler av Aids utfordringen, slik som Aids, demokrati og styresett og Aids i forhold til makroøkonomi og harmoniseringsagendaen. Norads Aids prosjekt er et viktig redskap for intern læring i Norad, men kan ikke i seg selv dra de tyngre tverrsektorielle utfordringene. Dette bør føre til en videre gjennomtenkning av hvordan norsk bistand kan ruste seg til en aktiv faglig deltakelse i arbeidet med disse spørsmålene.

Mange organisasjoner arbeider med særlig fokus på sårbare og marginaliserte grupper og flere har utarbeidet egne aidsstrategier. De fleste organisasjonene arbeider nå med ”mainstreaming” av hiv/aids i sitt øvrige bistandsarbeid.

7.6.4 Funksjonshemmede

En studie av rapporter og evalueringer av Norad-støttede prosjekter med fokus på funksjonshemmede ble fullført i 2004. Rapporten, som dekker perioden 1985-2003, gir en god oversikt over hvordan slike tiltak har endret seg over tid. Spesielt dokumenterer studien økt kapasitet blant frivillige organisasjoner og skjerpet fokus på funksjonshemmedes deltakelse. Støtten til dette området har også vist en markert økning i denne perioden.

En gjennomgang av oppfølgingen av retningslinjene fra 2002 ble fullført. Den viste at retningslinjene i begrenset grad blir brukt aktivt og at det fortsatt er behov for å styrke bevisstheten om temaet blant både ambassadepersonell og frivillige organisasjoner. Ved årets utløp forelå konkrete planer om bevisstgjøringstiltak for gjennomføring i 2005.

Som paraply for funksjonshemmedes organisasjoner, er Atlas-alliansen en sentral samarbeidspartner og aktør. Atlas-alliansen arbeider aktivt bl.a. gjennom Bistandsforum for at andre frivillige organisasjoner skal ha et fokus på funksjonshemmede. Norad har fra 2001-2004 gitt støtte til en prosjektleder for pådriverarbeidet i Atlas-alliansens sekretariat. Norad har hatt en dialog med organisasjonen om hvordan få til forsterket innsats og bedre samarbeid på området. I forlengelsen av

dette ble de norske frivillige organisasjonene i søknadsprosessen 2004 bedt om å relatere sine programbeskrivelser til funksjonshemmede som ett av flere tverrgående tema.

Atlas-alliansen har ved hjelp av midler fra Norad støttet SINTEF's levekårsundersøkelser med fokus på funksjonshemmede i Sør-Afrika, Namibia, Zimbabwe og Malawi. Studiene bidrar med informasjon på et område der det ellers finnes lite gode data.

En stor utfordring for 2005 blir å få satt tema funksjonshemmede og bistand høyere på agendaen både blant ambassadepersonell og frivillige organisasjoner. Samarbeid med Atlas-alliansen og Norads rammeavtalepartnere er sentralt i dette arbeidet. Bruk av forskningsresultater kan være ett utgangspunkt for dialog med organisasjonene på landnivå.

7.6.5 Urfolk

Hovedandelen av den norske støtten til urfolk kanaliseres gjennom norske frivillige organisasjoner. I 2004 hadde Norad en langt tettere faglig dialog med flere frivillige organisasjoner som arbeider med støtte til urfolk.

Som eksempel på konkrete innsatser kan nevnes Regnskogsfondets mangeårige innsats overfor urfolksgrupper i Brasil. Denne innsatsen har gitt resultater også i 2004 blant annet ved at enkelte urfolksgrupper har fått formalisert sine landrettigheter. Regnskogsfondet har for øvrig betydelige innsatser i Sørøst-Asia og siden 2003 også i den Demokratiske republikken Kongo (DRC). I tillegg til støtten til lokale urfolksorganisasjoner har Regnskogsfondet også samarbeidet med større nasjonale organisasjoner som arbeider for bevaring av biologisk mangfold og fremme av urfolks rettigheter.

Også store organisasjoner som Kirkens Nødhjelp og Norsk Folkehjelp har lang erfaring fra samarbeid og støtte til urfolksorganisasjoner, i henholdsvis det sørlige Afrika og Latin-Amerika. Siden 2002 har også Samarådet mottatt Norad-finansiering til samarbeidsprosjekter med urfolksorganisasjoner i det sørlige Afrika. Norad har hatt en god dialog med de nevnte og andre norske organisasjoner som er aktive i forhold til urfolksproblematikk. Rettighetsbasering av innsatsene har stått sentralt i den faglige dialogen.

Norad har også finansiert "Forumet for urfolksspørsmål i bistanden" som arrangeres hver høst i regi av Senter for samiske studier ved Universitetet i Tromsø.

Ellers kan nevnes at Norad i 2004 var ansvarlig for forvaltning av direktestøtte til urfolksorganisasjoner i Brasil, Peru, Paraguay og Chile (tidligere "Urfolksprogrammet"). Direktestøtten til urfolk er unik siden det er en strategisk støtteordning hvor Norad selv har identifisert strategisk viktige partnere som har vært vurdert til å ha et betydelig potensial i forhold til å fremme urfolks rettigheter. Mens støtten til prosjektaktiviteter i Peru, Paraguay og Chile (sistnevnte under utfasing) har vært forvaltet direkte av Norad har prosjektporteføljen i Brasil blitt forvaltet av en lokalansatt med kontor plass på ambassaden i Brasilia.

7.6.6 Miljørettede tiltak og oppfølging av Johannesburg-erklæringen

Miljørettede tiltak blir finansiert over alle tilskuddspostene Norad forvalter. Den største andelen av slike tiltak er innenfor posten for internasjonale organisasjoner, der Norad har støttet Verdens naturvernunion (IUCN), International Institute for Environment and Development (IIED), International Institute for Sustainable Development (IISD), Norsk Institutt for Genøkologi (Genøk), Global Water Partnership, South Asian Network for Development and Environmental Economics (SANDEE), The Global Change System for Analysis, Research and Training (START) og Water Supply and Sanitation Collaborative Council (WSSCC). Støtten i 2004 var på ca 23 millioner kroner. Mye av denne støtten har i vesentlig grad bidratt til oppfølging av Johannesburg-erklæringen. Gjennom støtten til GENØK ble utviklingen innen genteknologi satt på dagsorden, og bidro til kapasitetsbygging i samarbeidslandene innen fagfeltet. IUCN bidro til viktig felles forståelse og kunnskapsutvikling innen miljøfeltet. Støtten til ovennevnte nettverk og organisasjoner innen

vannsektoren ga bl. a. muligheter til å påvirke politikk og utforming og konkretisering av utviklingsmål innen sektoren, bl.a. som et bidrag til Tusenårsmålene.

26,6 % av støtten til norske frivillige organisasjoner hadde miljø som hoved- eller delmål. Få tiltak har miljø som hovedmålsetting, men en del tiltak for landsbygduitvikling berører sentrale målsettinger for miljørettet bistand. Sentrale aktører er Utviklingsfondet og Kirkens Nødhjelp.

Tørrlandskoordineringsgruppa er mest direkte miljørettet av de større tiltakene, gjennom sitt arbeid for å oppfylle Forørkningskonvensjonen. De ble støttet med 4,7 millioner kroner. I tillegg har to organisasjoner fått støtte direkte ut fra arbeid i forhold til Johannesburg-erklæringen: Regnskogsfondet og WWF-Norge.

Som en integrert del av behandlingen av tilskuddsordningene for næringsutvikling ble miljøaspektet vurdert og tatt opp med de relevante parter. Tiltak hvor mulige miljøkonsekvenser kan forekomme ble spesielt behandlet av fagekspertise. Innenfor tilskuddsordningene ble det i enkelte tiltak søkt om tilskudd for å heve en bedrifts miljøstandard til norsk eller internasjonalt nivå.

7.6.7 Nærutvikling og handel inkludert landbruk

Norad har innen handel, landbruk og generell næringsutvikling aktivt markedsført sterkere fokus på næringsutvikling og privat sektor-utvikling. Sentrale partnere har vært Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Handels og Sevicenæringens Hovedorganisasjon (HSH), Selskapet for Norges Vel (SNV) og Utviklingsfondet. NHO gjennomfører på Norads vegne et årsprogram som omfatter institusjonelt samarbeid og opplæring av søsterorganisasjoner i utviklingsland samt aktiviteter rettet mot promovering mot norsk næringsliv med tanke på kommersiell etablering i utviklingsland. Avtalen fungerer godt med hensyn til institusjonsbygging, mens det er visse svakheter når det gjelder fremming av næringsutviklingsinitiativ. Gjennom avtalen med HSH arbeides det målrettet med kobling av norske importører mot eksportører. I 2004 var Uganda og Vietnam spesielt fokusert. Samarbeidsavtalen med SNV fokuserer satsning på næringsutvikling for organiserte grupper av produsenter på landsbygdnivå. Norsk import av soyabønner fra Mosambik er et eksempel på et resultat av satsningen. Utviklingsfondet har bl. a. gjennom Norads støtte etablert et stort internasjonalt nettverk som mobiliseres for å sette fokus på landbruksrettet utviklingsarbeide. Støtten til Max Havelar og Initiativ for etisk handel fremmer policyutvikling, faglige innspill og økt kunnskap blant norske bedrifter om rettferdig og etisk handel. Støtten gir anledning til faglig dialog og samarbeide mellom Norad og organisasjonene på dette området. Et gjennomgående tema var CSR (corporate social responsibility) for alle organisasjoner.

Studien "Development of Trade in Afrika" ble ferdigstilt i samarbeid med Sida. I den forbindelse ble det gjennomført et felles seminar mellom Sida og Norad om kvalitetssikring og produktsikkerhet i det østlige Afrika. Seminaret vil bli fulgt opp gjennom bl.a. samarbeid med United Nations Industrial development Organization (UNIDO).

7.6.8 Godt styresett inkl. korrupsjons-bekjempelse

Norad definerte i 2004 prioriterte arbeidsområder for korrupsjonsbekjempelse hvor samarbeid med frivillige organisasjoner utgjør ett av fire arbeidsområder. Dette inkluderer aktiv dialog med norske frivillige organisasjoner om forebygging og håndtering av korrupsjon, tilrettelegging av erfaringsutveksling mellom norske organisasjoner og økt kunnskap om det sivile samfunns rolle i korrupsjonsbekjempelse. I løpet av 2004 rapporterte organisasjonene om flere korrupsjonssaker til Norad, og viste stor åpenhet omkring sakene. Norad og UD ble holdt løpende informert om hvordan disse sakene ble fulgt opp. Flere saker var fortsatt under behandling ved årets slutt. En sak ble avsluttet og storparten av midlene ble gjenfunnet/tilbakebetalt. For denne organisasjonen har erfaringene medført innskjerping av rutiner samt styrking av økonomifunksjonen sentralt og regionalt. I nye samarbeidsavtaler med frivillige organisasjoner forplikter samarbeidspartnerne seg å umiddelbart rapportere til Norad ved mistanke om korrupsjon. Dette er en skjerping i forhold til tidligere avtaler.

8 Informasjonsvirksomheten

På tross av uavklart ansvarsdeling mellom UD og Norad på informasjonsområdet, var 2004 preget av høy produksjon på informasjonsområdet.

8.1 NOEN HOVEDPUNKTER

- Prinsippnotat om informasjon i Norad. Vedtatt av Norads direktør og oversendt UD som innspill til helhetlig informasjonsstrategi for utviklingsfeltet (jf St.prp 1)
- Ny grafisk profil, inkl Profilhåndbok på CD, nye maler for brev, visittkort, brosjyrer, søknadsskjemaer, rapporter og presentasjoner
- Ny grafisk profil på internettsidene til Norad, og omlegging av innhold i henhold til Norads nye oppdrag
- Drift av IntraNorad og norad.no
- Drift av informasjonssenteret
- Fattigdomskonferansen 2004
- Norads julekalender for markering av Aids-dagen og arbeidet med hiv/aids
- Ti utgaver av Bistandsaktuelt
- Norad i korte trekk
- Årsrapport med rapportering på land, tema og statistikk
- Særtrykk av landark om 23 land på norsk og engelsk
- Særtrykk av ni tema-ark på norsk og engelsk
- Faktaark om Norad på norsk og engelsk
- Bilag til Aftenposten om sivilt samfunns rolle
- Annonsering om Norad i bilag i Aftenposten, om skolepakker i skoleblad
- Annonse og om Norads satsing på helse i Global Health Research Magazine
- Ukentlig nyhetsbrev til ambassadene
- To utgaver av "Hvem gjør hva i Norad"

9 Andre temaer

9.1 GRØNN STAT

Norad deltok i pilotprosjektet Grønn Stat i perioden 1998-2001. Prosjektet munnet ut i en handlingsplan "Grønn Stat i Norad". Handlingsplanen og sluttrapportens anbefalinger er fortløpende fulgt opp, og i løpet av 2005 vil en oppdatert/justert handlingsplan og miljøpolicy foreligge. Miljøledelse i Norad utøves gjennom de årlige virksomhetsplaner, ved å sette mål for miljøarbeidet, prioritere tiltak og synliggjøre resultater, samt foreta systematisk oppfølging av forrige års målsetninger. For Norad som etat vil de viktigste innsatsområdene være: innkjøp, energi og avfallshåndtering. I relasjon til transportsektoren utgjør tjenestereiser den alt overveiende delen. Den vil derfor i mindre grad være relevant fordi Norad har liten mulighet til å påvirke valg av reisemåter gitt de for etaten aktuelle reisemålene.

9.2 LIKESTILLINGSARBEIDET I NORAD

Bemanningsbildet er preget av de betydelige bevegelsene som har funnet sted. Det gir derfor ikke et realistisk bilde av status for likestillingsarbeidet i Norad å sammenligne ny med tidligere statistikk. Oversikter og statistikk for 2004 (vedlegg) gir signaler om at nytt ansvarsområde også påvirker kjønnsbalansen. Norad vil derfor i 2005 følge utviklingen nøye, og om nødvendig sette inn tiltak underveis dersom det viser seg å oppstå en utilsiktet skjevhet mellom kvinner og menn.

Kjønnsbalansen i Norad er henholdsvis ca. 66 % kvinner og 34 % menn. Dette gjenspeiles ikke på stillingsnivå. Bevisstheten i tiden framover vil være å arbeide for bedre kjønnsbalanse på alle nivåer. Fordi stillingsstrukturen er i endring mot større andel rådgivere/seniorrådgivere, vil det bli rettet særlig oppmerksomhet mot kunngjøring av og tilsetning i disse stillingene. Det har vært minimal grad av

nytilsetninger innen administrative funksjoner. For leder- og mellomlederstillinger er kjønnsbalansen tilfredsstillende totalt sett.

Der er ingen betydelige lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i de ulike stillingsgruppene, og lønnsforskjellene er begrunnet i andre faktorer enn kjønn. Det er likevel grunn til å være oppmerksom på at menn gjennomsnittlig kommer best ut i høyt avlønnete stillinger, mens kvinner dominerer i lavere lønnete stillinger.

Av 15 eksternt utlyste stillinger i 2004, ble det tilsatt henholdsvis sju menn og åtte kvinner, delvis fast, delvis i vikariat. Sett i lys av ønsket om god kjønnsbalanse generelt er dette positivt. Samtidig noterer vi bl.a. at kjønnsbalansen både i søkergrunnlag og tilsetting synes å bli påvirket av stillings- og lønnsnivå, kvalifikasjonskrav, sektor/fagområde og hvorvidt utlyst stillinger er av fast eller midlertidig karakter.

Hensynet til likestilling er godt integrert i så vel det personalpolitiske arbeidet som i den daglige drift. Oversikter og statistikk brukes aktivt for å fange opp eventuelle områder hvor det må settes inn korrigerende tiltak i forhold til både kjønns-, alders- og kompetansesammensetning blant medarbeiderne. Det skal være god balanse mellom arbeidstid og privatliv, tilpasset ulike faser i yrkeslivet. For å bidra til fleksibilitet bl.a. for medarbeidere med ansvar for små barn, gis det mulighet for mobile PC-løsninger, og for fjernarbeid både som mer permanent ordning og i kortere perioder.

Kompetanseheving

Kompetanseheving skjer som en kontinuerlig prosess, hvor konkrete enkelttiltak og kortere kurs kun utgjør en liten del. Kunnskapsdeling internt, bl.a. gjennom etablerte nettverk innen fag- og arbeidsområder, er sentralt. Likeledes er deltakelse i konferanser, tjenestereiser mv. viktig for kompetanseheving. Nytteverdien av både kortere kurs og uformell kompetanseheving er stor for både Norad og den enkelte, men det er ikke mulig å måle eller føre statistikk over denne type tiltak. En stor andel av Norads medarbeidere har som følge av omorganiseringen fått nye arbeidsoppgaver, og/eller fått arbeids- og samarbeidsmåter endret. Fire kvinner og én mann har hatt hel/delvis permisjon med lønn for studier i 2004

Arbeidsmiljø

Sykefraværet økte i 2004. En lang omstillingsprosess gir slitasje, og dette ga seg utslag både i korttids- og langtidsfravær. Det er likevel positivt å registrere at mange av de som var sykemeldte over noe tid, kombinerte dette med aktiv sykemelding, og/eller gikk over til gradert sykemelding etter noe tid. De fleste gjeninntreder i ordinær stilling. Det var særlig positivt at 3 medarbeidere gjeninntreder etter en lengre rehabiliteringsperiode. Sykefraværet var høyest blant kvinner. Det er innført helseforebyggende tiltak, bl.a. trim og massasje.

Sju kvinner og to menn fratrukket med pensjon i 2004 (pensjon/AFP/uførepensjon), mens to nye medarbeidere var over 60 år ved tilsetningstidspunkt. I gruppen 60+ ble fem medarbeidere gitt permisjon ved tiltredelse i stilling ved ambassade. Ved utgangen av 2004 var 16 medarbeidere over 62 år (sju menn og ni kvinner). Av disse arbeidet fem menn og åtte kvinner heltid, mens de øvrige tre kombinerte avtalefestet pensjon og arbeid. I tillegg var det ni kvinner og to menn som arbeidet deltid ved utgangen av 2004. Fire var tilsatt i deltidsstilling, fem kombinerte uførepensjon med arbeid og to hadde redusert arbeidstid pga. omsorg for små barn.

VEDLEGG

Vedlegg 1: Rapportering til statsregnskapet i forhold til tildelte midler og forklaringer på avvik.

Sendt UD i [brev](#) av 25.01.05

Vedlegg 2: Kvinner og likestilling i Norad

Norads rapportering på kvinner og likestilling bør ses i sammenheng med utenriksdepartementets tilsvarende rapportering på kvinner og likestilling på 03.10 området – bilateral bistand, der Norad har bidratt inn mot analysen av arbeidet som er gjort på integrering av hensynet til kvinner og likestilling i alle tiltak samt tiltak som er direkte rettet mot kvinner.

I henhold til sitt mandat, har Norad i 2004 forvaltet de søknadsbaserte støtteordningene til norske frivillige organisasjoner. Statsbudsjettet, St.prp nr. 1, gir de overordnede føringene for denne bistanden der likestillingshensyn og arbeid for å fremme rettighetene til kvinner og barn er en prioritet. Utgangspunktet for prioriteringene innen kvinne- og likestillingsrettet arbeid gjennom støtten til det sivile samfunn ligger blant annet nedfelt i ”Strategi for kvinne- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid” (1997-2005). I tillegg til prioriteringene dette dokumentet gir, var oppfølgingen av regjeringens handlingsplan mot kjønnslemlestelse prioritert, ved at bevilgningen til effektive tiltak i regi av frivillige organisasjoner ble økt.

Alle søknader har - som en del av de generelle bærekraftsvurderinger – også blitt vurdert ut fra ivaretagelsen av hensynet til kvinner og likestilling. I Norad gjøres denne vurdering med utgangspunkt i verktøyet Gender and Empowerment Assessment. Denne vurderingen innebærer blant annet en gjennomgang av hvorvidt et tiltak er rettet mot empowerment av henholdsvis kvinner og menn. De frivillige organisasjonene har i ulik grad tilsvarende verktøy for vurdering av kvinne- og kjønns hensynet i sine prosjekter.

Oversikt over Norads støtte til det sivile samfunn – fordeling på kvinner

I 2004 ble det utbetalt 889,4 millioner over bevilgningen på kapittelpost 160.70 til norske organisasjoner.

Fordelingen på Norads samlede forvaltning på kapittel 160 hva angår kvinner kan rapporteres med utgangspunkt i markeringen de ulike tiltakene har i forhold til OECD DACs policy-markører, der markøren ”Gender and Equality” brukes for å identifisere prosjekt som bidrar enten signifikant, eller har et direkte mål som er rettet mot kvinner og likestilling.

Ut av den totale støtten til det sivile samfunn er 9,4 % rapportert med kvinner og likestilling som hovedmål, og 39,1 % som et viktig men ikke hovedmål.

I tillegg gir statistikken et grunnlag for å uttale seg om volumet på støtten som er gitt til prosjekter der kvinner er hovedmålgruppe. I 2004 utgjør denne summen 381,8 millioner kroner, det vil si 35,8 % av den totale støtten over Kap 160.

Den tverrsektorielle støtten som gis til området ”Women in Development” har en samlet sum på 28,9 millioner.

Faglig dialog og organisasjonenes arbeid

Organisasjonene som støttes av bistandsordningene mot det sivile samfunn arbeider i ulik grad opp mot kvinner og likestilling. Noen har et direkte mandat som kvinneorganisasjon eller paraplyorganisasjon for disse, mens andre har valgt integrerte strategier, der hensynet til kvinner og likestilling ofte er en forutsetning for og del av organisasjonens totale aktiviteter. Forum for kvinner og utviklingsspørsmål, FOKUS, har et direkte mål om å bidra til å bedre kvinners sosiale og økonomiske situasjon internasjonalt. FOKUS har over 60 norske kvinneorganisasjoner som medlemmer.

Flere andre større organisasjoner har strategier for integrering av hensynet til kvinner og likestilling i sitt internasjonale arbeid. I tillegg støttes også enkelt avtale organisasjoner der flere har tiltak som er direkte rettet mot kvinner. Eksempler på slik støtte er Kidlink Foundation- som har fått støtte til

prosjektet "Utdannelse for fred" og introduksjon av IKT- undervisning på jenteskoler i Jordan, og organisasjonen Arc-aid som driver arbeid mot FGM – female genital mutilation, blant somaliske flyktninger, både kvinner og menn i Dadaab leiren i Kenya.

Norad har i forvaltningen av støtten til de frivillige organisasjoner og dialogen med samarbeidspartnere i det sivile samfunn ulike kontaktpunkt og arenaer for faglig dialog. Norad er blant annet representert i nettverket av norske organisasjoner som arbeider internasjonalt mot kjønnslemlestelse.

Dialogen om innretningen av organisasjonenes arbeid i forhold til prioriteringer lagt i blant annet statsbudsjettet tas også opp i årlige møter med organisasjonene. Et eksempel er aktiv dialog knyttet til oppfølgingen av regjeringens internasjonale handlingsplan mot kjønnslemlestelse og en ekstraordinær vurdering av tiltak rettet mot FGM.

Faglig rådgiving

Norad har også i 2004 bidratt med faglige innspill på feltet kvinner og likestilling innen både norsk bilateral og multilateral utviklingspolitikk. Den faglige rådgivingen innen det bilaterale utviklingssamarbeidet var i særlig grad knyttet opp til diskusjoner vedrørende ambassadenes virksomhetsplanlegging der det også ble utarbeidet et eget analysenotat. I tillegg har Norad besvart direkte bestillinger fra ulike ambassader som har ønsket faglige gjennomganger av norsk støttede tiltak, inkludert en desk appraisal på National Gender Program i Malawi, som følges opp med en videre evaluering i 2005, samt en desk-appraisal av prosjekt dokumenter på kvinners rettigheter i Bangladesh.

Norad har i tråd med de politiske føringene i "Strategiske Rammeverk – Utviklingspolitikkenes bidrag til fredsbygging" i løpet av dette året økt fokuset på kvinner og likestilling innenfor bistand til land i konflikt og bistand til fredsbygging. Dette arbeidet har foregått i nært samarbeid med ulike avdelinger i Utenriksdepartementet, og har blant annet inkludert et besøk i FN som del av en kartlegging og gjennomgang av status for arbeidet med oppfølging av Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 vedrørende Kvinner, Fred og Sikkerhet.

I løpet av 2004 har Norad bidratt med faglige innspill inn i ulike fora i FN-systemet. Eksempelvis kan nevnes at som et bidrag til en paneldebatt som Norges FN-ambassadør deltok i under ECOSOC på tema "Accountability, monitoring, evaluation mechanisms, and implementation plans for bridging the gap between policy and practice in gender mainstreaming," bisto Norad den norske FN delegasjonen med faglig innspill og analyse vedrørende dette tema. Norad har også aktivt deltatt i diskusjonen om den fremtidige rollen til UNIFEM og det faglige ansvaret som dette fondet har innen FN familien på feltet kvinner og likestilling. Norad bidro i denne sammenhengen med faglige innspill til Utenriksdepartementet til det årlige styremøtet til UNDP/UNIFEM.

I lys av at Strategi for kvinne- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid ender i 2005, har Evalueringsavdelingen – på bestilling fra Utenriksdepartementet – startet arbeidet med å evaluere denne strategien. Dette arbeidet vil avsluttes og presenteres i løpet av 2005.

Vedlegg 3: Faglig samarbeid med internasjonale organisasjoner og nettverk

Forum	Tema	Kommentar
Konvensjonen om biologisk mangfold	Miljø	Deltakelsen var dels som medlem i UD's delegasjoner og dels på selvstendig basis med mandat fra UD. Nytteverdien var god, både faglig og nettverksmessig.
Kommisjonen for bærekraftig utvikling	Miljø	
OECD/DACs ENVIRONET	Miljø	
IUCNs verdenskongress	Miljø	
EUs vanninitiativ	Miljø	
Givermøter med Verdensbanken om miljø og vann	Miljø	
OECD/Verdensbankens "Roundtable on Procurement"	Handel	Initiativ for å bidra til å bedre mottakerlandenes innkjøpssystemer
OECD/DAC Working Party on Aid Effectiveness and Donor Practices	Nye bistandsformer	Samarbeidsorganet for bistandsharmonisering og andre giverreformer. I undergruppen Task Team on Harmonisation and Alignment, bidro Norad bl.a. til forberedelsen til Høynivåmøtet i Paris i mars 2005. Norad bidro også til god praksis veiledning om bl.a. sektorstøtte, budsjettstøtte, styrking av finansforvaltningen samt styrking av utviklingslands innkjøpskapasitet. Norad deltok også i undergruppene Joint Venture on Public Financial Management, Joint Venture on Managing for Development Results, Joint Venture on Procurement, og arbeidet med avbinding.
OECD/DACs utredningsarbeid om innkjøpspolicy		
OECD/DACs Working Party on Statistics	Kvalitetssikring	
The Committee of Donor Agencies for Enterprise Development	Næringsutvikling	Om lag femti multilaterale og bilaterale organisasjoner/givere
"EFA Global Monitoring Report - Editorial Board"	Utdanning	Deltagelse i redaksjonskomiteen, som bl.a. tar stilling til tema og innhold i de årlige EFA-rapportene, drøfter distribusjon og anvendelse av rapporten.
CGAP	Mikrofinans	Giverkonsortium for mikrofinans (VB). Gjorde "peer review" av norsk engasjement på sektoren som ble nyttig grunnlag for justering av norsk strategisk fokus.
Verdensbankens nyutvikling av fiskerisatsing	Fiskeri	
OECD/DAC CPDC Network on Conflict, Peace and Development Co-operation.	Fred og forsoning	OECD/DACs nettverk på konflikt, fred og utvikling. Norad bidra blant annet med innspill til diskusjoner om definisjoner av ODA
OECD/DAC - GENDERNET	Kvinner	Hovedfokus for arbeidsprogrammet i 2004 lå innen områdene trafficking, PRSP og gender samt gender og tusenårsmålene
OECD/DAC - GOVNET	Styresett	Viktig internasjonalt forum for bistandspolitiske diskusjoner og utveksling av erfaringer på styresett. Norad deltok bl.a. i arbeidsgrupper på utarbeiding av god praksis veiledning på korrupsjonsbekjempelse, god praksis veiledning på kapasitetsutvikling og erfaring med bruk av

		styresettanalyser. Norad arrangerte en internasjonal konferanse på Pay Reform, i regi av GOVNET.
Global partners forum		Faglig forum/aksjonsforum som samler alle aktører (givere, multilateralt, bilateralt, sivilt samfunn). Norad har bidro til utarbeidelsen handlingsplan for 2005.
OSSE	Barn	Strategi mot handel med barn
PARIS 21	Statistikk	Internasjonalt fagnettverk for statistikk. Nettverket er sentralt innen metode-utvikling og kapasitetsbygging i mottakerland og bidrar til utvikling av nasjonale strategier for statistikkutvikling. Fulgt opp av Norad gjennom møtedeltakelse og innspill i nettverket.
African Capacity Building Foundation (ACBF)	Kapasitetsbygging	Felles fond for Afrikabanken, Verdensbanken, UNDP og bilaterale givere. Finansierer kapasitetsbygging, institusjoner og forskning for utvikling i Afrika. Norad direktør var representert i Board of Governors i tillegg til at fagrådgivere deltok i årlig møte.
Referansegruppen for Verdensbankens Trust Fund for Environmentally and Socially Sustainable Development (TF-ESSD)	Sosial utvikling/ fattigdomsreduksjon/miljø	Finansiering av studier og nye initiativer i Verdensbanken. Norad deltok med to representanter (vurdering av søknader, fremdrift og resultater samt arr av halvårlege konferanser)
OECD/DACs nettverk for utviklingsevaluering	Evaluering	Har en viktig normativ funksjon i utarbeidelsen av felles evalueringsstandarder. Det er inngått en avtale med sekretariatet, bl.a. for å bidra til oppfølgingen av Utstein-studien av fredsbygging.
ALNAP (Active Learning Network for Accountability and Performance in Humanitarian Action)	Evaluering av humanitær bistand	Norad deltar sammen med UD i dette nettverket som primært arbeider med kvalitative spørsmål innen humanitær bistand. Nettverket har 52 medlemmer og ca. 400 observatører
Nordic +	Evaluering	Flere fellesevalueringer initieres også innenfor rammen av Nordic + samarbeidet
	Handel	En "Joint Procurement Policy" vil bli lagt til grunn for de respektive lands tilnærming på innkjøpsområdet
	Harmonisering	Etatens jurister deltok i fullførelsen av det harmoniseringsarbeid som juristene i landene påbegynte i Oslo i 2003. Det ble laget utkast til felles standard avtalevilkår med veiledning ved fellesfinansieringstiltak (Joint Financing Arrangements). Den omforente avtalemodellen er i stor grad tatt i bruk.

I tillegg deltok Norad på en rekke internasjonale møter på bestilling fra UD.

Vedlegg 4: Norads støtte til multilaterale organisasjoner (NOK 1000)

Avtalepartner	Kapittelpost	Multi-bi	Multi	Totalt
ACBF - Afr Capacity Building Foundation	150 - Bistand til Afrika	27 380		27 380
FAO - Food and Agricuture Org. Of the United Nations	165 - Forskning, Komp, Evaluering	205		205
IADB - Inter-American Development Bank	161 - Næringsutvikling	6 914		6 914
IDLI - International Development Law Institute	160 - Sivilt samfunn og demokratiutv	3 270		3 270
IOM - International Organisation for Migration	165 - Forskning, Komp, Evaluering	-4		-4
IUCN - The World Conservation Union	160 - Sivilt samfunn og demokratiutv	13 000		13 000
OECD/DAC	165 - Forskning, Komp, Evaluering	370		370
UNDP - UN Development Programme	150 - Bistand til Afrika	8 000		8 000
UNIDO - UN Industrial Dev.Organisation	161 - Næringsutvikling	10 458		10 458
ITC - International Trade Centre	165 - Forskning, Komp, Evaluering	400		400
WFP - World Food Programme	170 - FN-ORGANISASJONER		24 915	24 915
World Bank	165 - Forskning, Komp, Evaluering	5 000		5 000
Totalt		74 993	24 915	99 908

Vedlegg 5: Oversikt over løpende og planlagte rammeavtaler med norske institusjoner, avtaleperiode, finansiell ramme

Tiltak	Navn	Forbruk 2004 (NOK*1000)	Gjeldende avtale inngått
GLO-2000	SFT	839	22.09.1999
GLO-2002	Vegdirektoratet	573	15.05.2000
GLO-2007	Agderforskning		16.01.1998
GLO-2016	NVE	2 502	01.01.2000
GLO-2028	CMI	3 560	22.05.2001
GLO-2029	SSB	791	01.06.2000
GLO-2035	NORAGRIC	2682	22.01.2000
GLO-2077	Oljedirektoratet	881	01.01.2000
GLO-2083	SMR	1 173	05.01.2001
GLO-2084	KS	935	01.07.2000
GLO-2086	NIBR	557	01.01.1999
GLO-2097	Fiskeridep./HFI	2 765	11.10.2000
GLO-2099	Dir. for Naturforvaltning	1 606	01.07.1999
GLO-2106	Fiskerihøgskolen	1 617	01.01.1999
GLO-2108	LINS (HiO)	2 625	01.01.2004
GLO-2113	Statens Kartverk	837	08.12.1999
GLO-2115	Norges Vel		01.01.1998
GLO-2125	Statens Helsetilsyn	27	17.10.2000
GLO-2128	Riksantikvaren	500	29.09.1999
GLO-2131	Sjøfartsdirektoratet	266	01.01.1994
GLO-3028	HESO	2 928	01.07.2000
GLO-3039	UFD/KUF	995	05.04.2000
GLO-3076	Miljøverndepartementet	623	01.02.2000
SUM		29 282	

Vedlegg 6: Tabeller

Tabell 1: Norads samlede forbruk 2002-2004 (NOK 1000)

	2002		2003		2004	
	NOK	%	NOK	%	NOK	%
Administrasjon	383 991	8,2 %	397 015	8,0 %	295 996	14,0 %
Rent bilateralt	3 482 780	74,6 %	3 738 196	75,6 %	1 713 135	81,2 %
Multi-bi	752 494	16,1 %	785 415	15,9 %	74 993	3,6 %
Multilateralt	51 394	1,1 %	24 996	0,5 %	24 915	1,2 %
Samlet forbruk	4 670 660	100,0 %	4 945 623	100,0 %	2 109 038	100,0 %
<i>Hvorav bilateral bistand</i>	<i>4 235 275</i>		<i>4 523 611</i>		<i>1 788 127</i>	

Tabell 2 Total bistand gjennom Norad¹⁾ 2004 (NOK 1000)

Kapittel	Post	Underpost	Totalt
141 - NORAD Adminstrasjon	1 - Driftsutgifter		165 564
143 – UD amb drift	1 - Driftsutgifter		122 144
	45 - Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	11 - Ombygginger og vedlikehold av eiendommer	3 388
	89 - NORADs amb drift		4 899
150 - Bistand til Afrika	78 - Regionalbevilgning for Afrika		285 048
151 - Bistand til Asia	78 - Regionalbevilgning for Asia		16 462
153 - Bistand til Mellom-Amerika	78 - Regionbev for Mellom-Amerika		10 000
160 - Sivilt samfunn og demokratiutv	1 - Driftsutgifter		7 048
	70 - Sivilt samfunn	101 - Enkeltavtaler norske org	67 917
		102 - Rammeavtaler norske org	806 236
		103 - NORAD tilbakbet siste 2 år	-154
		110 - Urfolksprogrammet	13 709
		112 - Solidaritetspotten	1 680
	71 - Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	101 - Fem store bistandsorg. infostøtte	9 994
		102 - Ungdomsutveksling	4 176
		103 - Info.støtte rammeavtaler	21 804
		104 - Tilskudd til informasjonstiltak om nord-sør spm.2	3 719
73 - Kultur		16 659	
75 - Internasjonale frivillige org		113 441	
161 - Næringsutvikling	70 - Nærings- og handelstiltak	101 - Forundersøkelser	22 057
		102 - Grunnlagsinvesteringer	1 335
		103 - Info til næringsliv	1 752
		104 - Konsulenter	351
		105 - Sosiale tiltak	1 471
		106 - Opplæring bedriftsetablering	10 555
		107 - Næringsutvikling i Sør	3 574
		108 - Importfremmende tiltak	11 598
		109 - Eksportfremmende tiltak	4 419
		111 - Tap garantiordningen	448
		112 - Diverse (inkl. info til næringslivet)	837
			-250
	72 - Finansieringsord utvik. tiltak	101 - Parallellfinansiering	5 738
102 - Tilskudd til blandede kreditter		15 131	
104 - Opplæring ved eksport		3 645	
106 - Trust funds	6 914		
73 - Institusjonsutvikl utvik.land		5 116	
164 - FRED, FORSONING, DEMOKRATI	71 - ODA-land Balkan og OSSE		3 883
165 - Forskning, Komp, Evaluering	1 - Driftsutgifter	181 - Arbeidsgiveravgift, trygder	322
			60 481
	70 - Forskning og høyere utdanning	101 - Forskningsinstitusjoner i Sør	21 039
		102 - Universitetssamarbeid	56 176
		103 - Utdanning/opplæring	82 086
		104 - Institusjonssamarbeid	22 008
105 - Utviklingsforskning i Norge	60 321		
106 - Ettergivelse av gjeld for studenter fra utviklingsland	9 500		
	-117		
170 – FN-ORGANISASJONER	73 - Verdens matvareprogram (WFP)		24 915
Totalt			2 109 038

1) Enkelte avtaler ble før omorganiseringen forvaltet og utbetalt på av Norad, disse utbetalingene på 535 000 NOK er derfor inkludert i Norads bistandstall for 2004.

Tabell 3: Bilateral bistand¹⁾ via Norad fordelt på hovedregioner, samarbeidsland²⁾ og inntektsgruppe MUL³⁾ 2004 (NOK 1000)

			% av tot. Bilat. bistand gjennom Norad
Afrika			
	<i>Etiopia*</i>	87 027	4,87 %
	<i>Uganda*</i>	68 751	3,84 %
	<i>Mali*</i>	50 482	2,82 %
	<i>Zambia*</i>	46 143	2,58 %
	Sudan*	45 681	2,55 %
	<i>Malawi*</i>	42 506	2,38 %
	<i>Angola*</i>	35 546	1,99 %
	<i>Mosambik*</i>	34 618	1,94 %
	<i>Tanzania*</i>	34 447	1,93 %
	Zimbabwe	30 380	1,70 %
	<i>Sør-Afrika</i>	28 572	1,60 %
	<i>Kenya</i>	18 552	1,04 %
	Rwanda*	18 490	1,03 %
	<i>Eritrea*</i>	18 178	1,02 %
	Niger*	11 763	0,66 %
	Somalia*	10 767	0,60 %
	Kongo (Dem Rep)*	7 917	0,44 %
	Namibia	7 814	0,44 %
	<i>Madagaskar*</i>	7 408	0,41 %
	Botswana	6 404	0,36 %
	Senegal*	5 673	0,32 %
	Ghana	4 925	0,28 %
	Lesotho*	4 549	0,25 %
	Burundi*	4 446	0,25 %
	Kamerun	4 304	0,24 %
	Egypt	3 908	0,22 %
	<i>Nigeria</i>	3 631	0,20 %
	Sierra Leone*	2 766	0,15 %
	Swaziland	2 560	0,14 %
	Mauritania*	2 449	0,14 %
	Liberia*	1 993	0,11 %
	Gambia*	1 348	0,08 %
	Cote D'Ivoire	1 004	0,06 %
	Burkina Faso*	1 000	0,06 %
	Marokko	336	0,02 %
	Guinea-Bissau*	214	0,01 %
	Kapp Verde*	49	0,00 %
	Afrika Uspesifisert	191 817	10,73 %
	Totalt Afrika	848 419	47,45 %
	<i>hvorav bidrag til MUL-land</i>		
		544 213	30,43 %
Asia & Oceania			
	<i>Kina</i>	46 608	2,61 %
	<i>Sri Lanka</i>	40 696	2,28 %

	Afghanistan*	31 930	1,79 %
	Nepal*	29 286	1,64 %
	Vietnam	21 520	1,20 %
	Bangladesh*	17 714	0,99 %
	Kambodsja*	14 109	0,79 %
	India	14 057	0,79 %
	Indonesia	12 563	0,70 %
	Laos*	11 572	0,65 %
	Mongolia	6 555	0,37 %
	Øst-Timor*	6 549	0,37 %
	Filippinene	3 452	0,19 %
	Papua Ny-Guinea	2 274	0,13 %
	Aserbajdsjan	1 837	0,10 %
	Myanmar (Burma)*	1 217	0,07 %
	Malaysia	1 099	0,06 %
	Thailand	1 060	0,06 %
	Pakistan	718	0,04 %
	Bhutan*	175	0,01 %
	Asia Uspesifisert	18 912	1,06 %
	Totalt Asia & Oceania	283 903	15,88 %
	<i>hvorav bidrag til</i>		
	<i>MUL-land</i>	112 552	6,29 %
Europa			
	Europa Uspesifisert	3 912	0,22 %
	Totalt Europa	3 912	0,22 %
	<i>hvorav bidrag til</i>		
	<i>MUL-land</i>		0,00 %
Latin-Amerika			
	Nicaragua	38 213	2,14 %
	Guatemala	26 174	1,46 %
	Bolivia	22 291	1,25 %
	Colombia	17 535	0,98 %
	Ecuador	16 227	0,91 %
	Brasil	16 200	0,91 %
	Honduras	8 222	0,46 %
	Peru	7 265	0,41 %
	Cuba	5 998	0,34 %
	El Salvador	4 206	0,24 %
	Paraguay	3 935	0,22 %
	Dominikanske Republikk	3 112	0,17 %
	Jamaica	1 932	0,11 %
	Chile	1 649	0,09 %
	Haiti*	791	0,04 %
	Mexico	444	0,02 %
	Belize	281	0,02 %
	Argentina	200	0,01 %
	Latin-Amerika Uspesifisert	30 101	1,68 %
	Totalt Latin-Amerika	204 777	11,45 %
	<i>hvorav bidrag til</i>		
	<i>MUL-land</i>	791	0,04 %
Midtøsten			
	Det Palestinske Området	35 834	2,00 %
	Libanon	5 469	0,31 %

	Yemen*	394	0,02 %
	Jordan	91	0,01 %
	Iran	70	0,00 %
	Midtøsten Uspesifisert	429	0,02 %
	Totalt Midtøsten	42 288	2,36 %
	<i>hvorav bidrag til MUL-land</i>	394	0,02 %
Globalt Uspesifisert		404 830	22,64 %
Delsum hoved- og andre samarbeidsland		783 665	43,83%
Delsum Andre land		354 461	19,82 %
Delsum Uspesifisert		650 001	36,35 %
Totalt		1 788 127	100,00 %
	<i>hvorav bidrag til MUL-land</i>	657 950	36,80 %
<p>1) Inkludert multi-bi bistand 2) Hovedsamarbeidsland (markert i grønn) og samarbeidsland (i kursiv) 3) MUL land som definert pr 1. januar 2003. De aktuelle landene er markert med stjerne.</p>			

Tabell 4: Bistand gjennom Norad fordelt på kanaler og bistandstyper, 2004

(NOK 1000)

Kanal	Bilateral	Multi-bi	Multilateral	Totalt
Internasjonal NGO	105 312			105 312
Lokal NGO	14 743			14 743
Norsk NGO	1 120 216			1 120 216
Regional NGO	15 138			15 138
Nordisk Forkningsinstitusjon / stiftelse	141 045			141 045
Ikke NGO	316 680	74 993	24 915	416 588
Totalt	1 713 135	74 993	24 915	1 813 042

Tabell 5: Bilateral bistand¹⁾ gjennom Norad fordelt på DAC-sektorer²⁾, 2002-2004 (NOK 1000)

		2004	% av bilateral bistand via Norad	MUL-andel
111	Utdanning	63 629	3,6 %	40,2 %
112	Grunnutdanning	91 741	5,1 %	66,4 %
113	Videregående utdanning	16 459	0,9 %	48,5 %
114	Universitets- & høyskoleutd.	97 496	5,5 %	9,6 %
Sum	Utdanning	269 325	15,1 %	38,5 %
121	Helse, generell	76 612	4,3 %	72,5 %
122	Primærhelse	70 006	3,9 %	65,7 %
Sum	Helse	146 618	8,2 %	69,3 %
130	Befolkningsprog. og reprod. helse	107 882	6,0 %	35,1 %
130.40	Hvorav HIV/AIDS utgjør:	57 909	3,2 %	56,4 %
140	Vannforsyning & sanitær	44 938	2,5 %	51,3 %
150	Off. forvaltning og folkelig deltakelse	339 357	19,0 %	38,1 %
161	Sysselsetting	40 364	2,3 %	25,4 %
162	Bolig	2 112	0,1 %	34,9 %
163	Andre sosiale tjenester	204 865	11,5 %	25,3 %
210	Transport og lagerhold	3 663	0,2 %	16,9 %
220	Kommunikasjon	6 164	0,3 %	10,7 %
230	Energi	20 614	1,2 %	48,8 %
240	Bank og finansielle tjenester	48 819	2,7 %	48,1 %
250	Næringsliv og andre tjenester	25 870	1,4 %	23,6 %
311	Landbruk	91 169	5,1 %	55,7 %
312	Skogbruk	13 582	0,8 %	30,5 %
313	Fiske	64 451	3,6 %	1,5 %
321	Industri	19 746	1,1 %	18,6 %
322	Mineralressurser og gruvedrift	585	0,0 %	0,0 %
331	Handelspolitikk og reguleringer	13 100	0,7 %	-0,2 %
332	Turisme	3 784	0,2 %	5,7 %
410	Multisektoriell miljøinnsats	72 126	4,0 %	15,8 %
420	Multisektoriell kvinner og utvikling (WID)	28 862	1,6 %	32,5 %
430	Annen multisektoriell innsats	115 540	6,5 %	43,8 %
530	Annen generell program- og varebistand	8 279	0,5 %	100,0 %
720	Annen nødhjelp/krisehjelp	12 796	0,7 %	14,6 %
998	Ualloktert/uspesifisert	83 515	4,7 %	20,7 %
Total		1 788 127	100,0 %	36,8 %

1) Inkludert multi-bi bistand.

2) Definisjon DAC-sektor: Betegnelse som har til hensikt å kartlegge hvilket område innen mottakerens økonomiske eller sosiale struktur, bistanden hovedsakelig er ment å støtte.

Tabell 6 Bilateral bistand¹⁾ gjennom NORAD fordelt på hovedsamarbeidsland, hovedregioner og målgrupper²⁾, 2004 (NOK 1000)

		Urfolk	Kvinner	Barn	Flyktninger	Funksjons- hemmede
Afrika						
	Malawi		30 245	22 804		4 759
	Mosambik		10 666	17 638	2 390	2 432
	Tanzania	2 044	12 195	6 185		1 614
	Uganda	147	15 062	22 988	3 475	10 769
	Zambia		15 082	29 447		350
	Andre land	28 610	190 115	151 219	38 803	40 439
	Afrika Uspesifisert	10 578	22 244	12 129	4 180	11 999
Sum Afrika		41 380	295 609	262 410	48 848	72 362
Asia og Oceania						
	Bangladesh	12 464	15 022	3 842		838
	Nepal	2 225	3 675	10 254	290	3 715
	Andre land	23 342	66 785	70 280	20 134	22 297
	Asia Uspesifisert	199	1 624	685	457	
Sum Asia og Oceania		38 231	87 106	85 062	20 881	26 849
Latin-Amerika						
	Alle land	63 955	85 503	69 712	15 956	4 472
	Latin-Amerika uspesifisert	875	10 368	5 226	340	782
Sum Latin-Amerika		64 830	95 871	74 938	16 296	5 255
Midtøsten		1 097	5 159	16 076	9 973	6 318
Globalt uspesifisert		14 137	45 540	31 423	4 804	3 563
Totalt		159 675	529 286	469 910	100 802	114 347

1) Inkludert multi-bi bistand.

2) Et tiltak/prosjekt/avtale kan ha flere hovedmålgrupper.

Tabell 7: Bilateral bistand¹⁾ gjennom Norad fordelt på hovedsamarbeidsland, hovedregioner og resultatområder, 2004 (NOK 1000)

	Helse, utdanning og annet innen sosial sektor		Hiv/aids		Økonomisk utvikling og handel		Godt styresett		Miljø og energi		Nødhjelp og annet uspesifisert		Totalt	
	NOK 1000	%	NOK 1000	%	NOK 1000	%	NOK 1000	%	NOK 1000	%	NOK 1000	%	NOK 1000	%
Afrika														
Malawi	22 503	52,9	6 134	14,4	7 309	17,2	4 522	10,6	2 038	4,8		0,0	42 506	100,0
Mosambik	16 000	46,2	3 089	8,9	2 247	6,5	9 465	27,3	3 348	9,7	470	1,4	34 618	100,0
Tanzania	12 092	35,1	1 248	3,6	10 846	31,5	8 028	23,3	2 233	6,5		0,0	34 447	100,0
Uganda	32 027	46,6	2 868	4,2	11 599	16,9	16 632	24,2	4 419	6,4	1 206	1,8	68 751	100,0
Zambia	29 497	63,9	8 052	17,5	2 073	4,5	4 675	10,1	1 845	4,0		0,0	46 143	100,0
Andre land	208 766	48,5	20 037	4,7	98 403	22,9	85 975	20,0	4 147	1,0	12 732	3,0	430 135	100,0
Afrika uspesifisert	47 527	24,8	3 983	2,1	69 209	36,1	43 297	22,6	13 172	6,9	14 630	7,6	191 817	100,0
Sum Afrika	368 411	43,4	45 413	5,4	201 687	23,8	172 593	20,3	31 203	3,7	29 037	3,4	848 419	100,0
Asia og Oceania														
Bangladesh	7 346	41,5	581	3,3	8 946	50,5	612	3,5	228	1,3		0,0	17 714	100,0
Nepal	17 684	60,4	729	2,5	606	2,1	7 701	26,3	2 325	7,9	241	0,8	29 286	100,0
Andre land	101 565	46,6	3 020	1,4	74 545	34,2	19 628	9,0	13 049	6,0	6 184	2,8	217 991	100,0
Asia uspesifisert	2 881	15,2	2 368	12,5	8 923	47,2	612	3,2	3 000	15,9	1 128	6,0	18 912	100,0
Sum Asia og Oceania	129 477	45,6	6 698	2,4	93 020	32,8	28 553	10,1	18 602	6,6	7 552	2,7	283 903	100,0
Latin-Amerika														
Alle land	75 132	43,0	2 268	1,3	29 313	16,8	55 876	32,0	1 791	1,0	10 296	5,9	174 676	100,0
Latin-Amerika uspesifisert	7 125	23,7	1 776	5,9	2 655	8,8	8 305	27,6	21	0,1	10 218	33,9	30 101	100,0
Sum Latin-Amerika	82 257	40,2	4 043	2,0	31 969	15,6	64 181	31,3	1 812	0,9	20 514	10,0	204 777	100,0
Europa														
Sts. Ex-Jugoslavia uspesifisert							3 912	100,0					3 912	100,0
Sum Europa							3 912	100,0					3 912	100,0
Midtøsten														
Alle land	25 285	60,4			1 465	3,5	13 967	33,4	1 140	2,7			41 858	100,0
Midtøsten uspesifisert							429	100,0					429	100,0
Sum Midtøsten	25 285	59,8			1 465	3,5	14 397	34,0	1 140	2,7			42 288	100,0
Globalt uspesifisert	228 494	56,4	1 754	0,4	39 671	9,8	55 721	13,8	39 982	9,9	39 208	9,7	404 830	100,0
Totalt	833 925	46,6	57 909	3,2	367 811	20,6	339 357	19,0	92 739	5,2	96 311	5,4	1 788 127	100,0

1) Inkludert multi-bi bistand.

Tabell 8: Norads totale bistand gjennom norske NGOer fordelt på hovedsamarbeidsland, hovedregioner og resultatområder, 2004 (NOK 1000)

		Helse, utdanning og annet innen sosial sektor		HIV/AIDS		Økonomisk utvikling og handel		Godt styresett		Miljø og energi		Nødhjelp og annet uspesifisert		Totalt	
Afrika	Malawi	16 601	49,9	6 134	18,4	6 229	18,7	4 330	13,0		0,0		0,0	33 294	100,0
	Mozambique	12 155	42,2	3 089	10,7	875	3,0	9 465	32,9	2 730	9,5	470	1,6	28 784	100,0
	Tanzania	3 688	16,0	1 248	5,4	9 317	40,3	7 980	34,5	875	3,8		0,0	23 108	100,0
	Uganda	22 580	41,5	2 868	5,3	7 113	13,1	16 632	30,6	4 000	7,4	1 206	2,2	54 399	100,0
	Zambia	28 227	64,2	8 052	18,3	1 836	4,2	4 675	10,6	1 191	2,7		0,0	43 981	100,0
	Andre land	172 616	46,1	18 037	4,8	84 910	22,7	84 863	22,7	1 501	0,4	12 687	3,4	374 615	100,0
	Afrika uspesifisert	15 278	23,2	1 983	3,0	12 669	19,2	13 144	20,0	11 133	16,9	11 630	17,7	65 837	100,0
Sum Afrika		271 145	43,5	41 413	6,6	122 949	19,7	141 088	22,6	21 430	3,4	25 992	4,2	624 017	100,0
Asia og Oceania															
	Bangladesh	6 634	40,1	581	3,5	8 723	52,7	612	3,7		0,0		0,0	16 551	100,0
	Nepal	13 919	57,4	729	3,0		0,0	7 701	31,8	1 651	6,8	241	1,0	24 240	100,0
	Andre land	68 353	45,9	3 020	2,0	45 252	30,4	18 573	12,5	7 732	5,2	5 876	3,9	148 806	100,0
	Asia uspesifisert	2 381	23,3	2 368	23,2	1 465	14,4	612	6,0	2 252	22,1	1 128	11,0	10 206	100,0
Sum Asia og Oceania		91 287	45,7	6 698	3,4	55 441	27,7	27 499	13,8	11 635	5,8	7 244	3,6	199 803	100,0
Latin-Amerika															
	Alle land	70 522	45,3	2 268	1,5	26 833	17,2	44 906	28,9	810	0,5	10 291	6,6	155 630	100,0
	Latin-Amerika uspesifisert	3 025	16,8	1 776	9,9	1 665	9,3	8 220	45,7			3 305	18,4	17 991	100,0
Sum Latin-Amerika		73 547	42,4	4 043	2,3	28 499	16,4	53 127	30,6	810	0,5	13 596	7,8	173 621	100,0
Sum Midtøsten		18 223	54,2			1 458	4,3	13 967	41,5					33 648	100,0
Sum Globalt uspesifisert		30 828	34,6	1 272	1,4	12 307	13,8	19 013	21,3	7 789	8,7	17 915	20,1	89 126	100,0
Totalt		485 029	43,3	53 426	4,8	220 654	19,7	254 694	22,7	41 665	3,7	64 747	5,8	1 120 216	100,0

Tabell 9: Norads støtte til norske frivillige organisasjoner i 2004 (NOK 1000)

Avtaletype	Avtalepartner	Totalt
Samarbeidsavtaleavtale	Afghanistankomiteen i Norge	7 000
	Atlas-alliansen	54 940
	Bistandsnemnda	136 606
	CARE Norge	46 327
	Caritas Norge	18 005
	Det Kgl. Selskap for Norges Vel	27 446
	Flyktningerådet	22 789
	FOKUS	15 558
	FORUM for utvikling og miljø	5 000
	FORUT	26 500
	Kirkens Nødhjelp	176 812
	LO - Landsorganisasjonen i Norge	23 805
	Namibiaforeningen	4 941
	NHO - Næringslivets hovedorganisasjon	6 934
	Norges Blindeforbund	14 500
	Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité	8 700
	Norges Røde Kors	49 697
	Norsk Folkehjelp	99 191
	Norsk Sykepleierforbund	5 106
	Redd Barna	119 595
	Regnskogfondet	20 540
	SAIH - Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpfond	15 703
	Stiftelsen SOS-Barnebyer	8 000
	Strømmestiftelsen	37 120
	Tørrlands-koordineringsgruppen	4 772
	Utdanningsforbundet	6 869
	Utviklingsfondet	34 149
WWF Norge	17 020	
Totalt samarbeidsavtaler		1 013 623
Enkeltavtale	ADRA-Norge	3 903
	Afghanistankomiteen i Norge	135
	Anettes Gatebarn	350
	Antislaveriselskapet	84
	Arbeidernes Opplysningsorganisasjon	854
	Atlas-alliansen	900
	Attac Norge	673
	Bistandsnemnda	1 892
	Bistandstorget	698
	Blå Kors Norge	790
	CARE Norge	700
	Children at Risk Foundation	18
	Container til Cuba	50
	Den Norske Advokatforening	3 902
	Den Norske Fredskomité	13
	Den Norske Tibetkomite	41
	Det Kgl. Selskap for Norges Vel	612
	Det Norske Bibelselskapet	50
	Dissimilis	548
	Du store verden!	220
	Fadderbarnas framtid	1 046
	Fadderforeningen Tso Pema Tibetansk Skole	290

Fellesrådet for Afrika	1 130
FIVAS - Foreningen for internasjonale vann- og skogstudier	700
Flyktningerådet	1 823
FN-sambandet	195
FOKUS	1 060
Forum for utviklingshandel	1 045
FORUT	650
Framtiden i våre hender	979
Frikirkenes Globale Informasjon	431
Global.no	564
Habitat Norge	27
Handels-og Servicenæringens hoved	532
Hei Verden	1 061
HESO - Senter for helse og sosial utv	3 081
Holmenkollen Rotary Klubb	30
Human-Etisk Forbund	150
Høyres studieforbund	383
Hånd i hånd Uganda	69
Idegruppen Nord/Sør	423
IFLA 2005 Oslo	55
Impact Forum Norway	400
Initiativ for Etisk Handel	800
Interfolk	866
Internasjonalt Utvalg for Folkehøgskolen	269
Jeunesses Musicales Norge	1 500
Kirkens Nødhjelp	2 000
Kirkens U-landsinformasjon	855
Kristelig Folkeparti	284
Kvekerhjelpen	1 207
LAG - Latin-Amerikagruppene i Norge	851
Latin-Amerika Helsefond	1 609
Leger uten grenser Norge	5 368
Lions Clubs International	5 600
LNU - Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner	2 084
LO - Landsorganisasjonen i Norge	690
Namibiaforeningen	18
Nasjonalt Åndelig råd for Bahaier i Norge	1 070
NHO - Næringslivets hovedorganisasjon	4 225
Norges Fredslag	46
Norges Fredsråd	250
Norges KFUK/KFUM	1 604
Norges Kristne Råd	150
Norges Røde Kors	2 000
Norges Speiderforbund	408
Norsk bibliotekforening	151
Norsk bonde og småbrukarlag	244
Norsk ergoterapeutforbund	516
Norsk Folkehjelp	2 000
Norsk fysioterapeutforbund	-134
Norsk Ornitologisk Forening	117
Norsk Somalisk Selvhjelp Org	310
Norske boligbyggelags landsforbund	1 369
Norsk-Kambodjansk Vennskapsforening	280

Norway Cup	500
Norwegian Disabled Care Foundation	239
Norwegian Judoassociation	100
Operasjon Dagsverk	400
Pastor Strømmes minnestiftelse	180
Pedagogisk Forum	400
Plan International, Norge	10 187
PRESS	142
Prosjekt Peru	200
Redd Barna	2 000
Regnskogfondet	1 091
SAIH - Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpfond	697
Samarbeidsutv. for Øst-Timor	19
Samerådet	1 600
Senter for konflikthåndtering	46
Senterpartiets Studieforbund	300
SLUG - Aksjon Slett U-landsgjelda	73
Stiftelsen Gatebarn i Kenya	791
Stiftelsen Max Havelaar Norge	1 991
Strømmestiftelsen	895
Styringsgruppa for RORG-samarbeidet	1 038
Ung Agenda 21	4
Utviklingsfondet	985
Venner av Uganda	248
Vennskap Nord/Sør	7 283
VOFO - Voksenopplæringsforbundet	120
World Voices	100
YME-stiftelsen	2 600
Yrkesorg. Landsforbund	800
YS - Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund	400
Totalt enkeltavtaler	106 593
Totalt	1 120 216

1) Beløpene i tabellen er faktiske utbetalinger til organisasjonene i 2004. Tilsagnsbeløpet vil være høyere for de organisasjonene som hadde ubrukte midler i 2003.

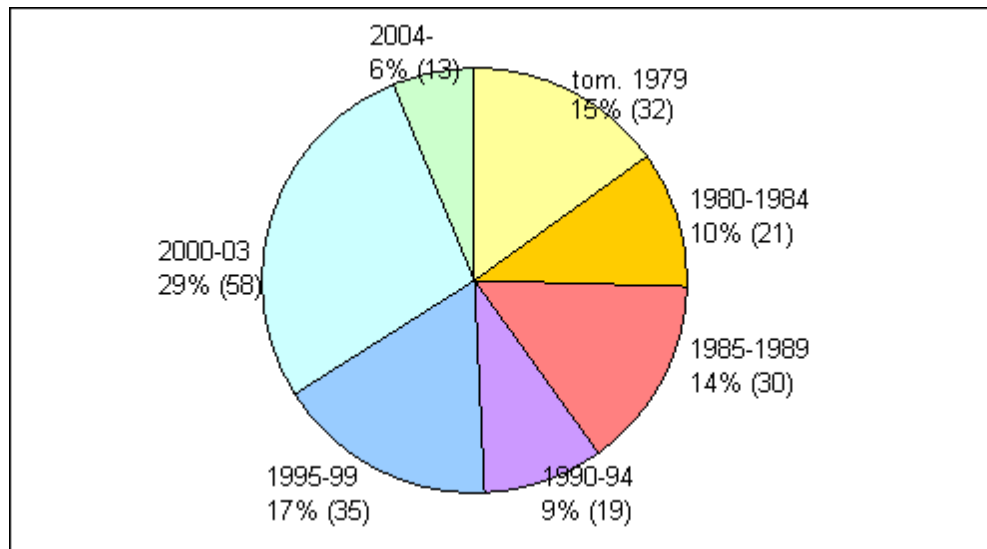
Tabell 10: Norads støtte til internasjonale organisasjoner i 2004 (NOK 1000)

Avtalepartner	Beløp
ADEA - Association for Development of Education in Africa	1 750
CBPP - Center for Budget and Policy Priorities	710
CLASCO - Consejo Latinoamericano de Ciencias Sociales	2 400
CODESRIA - Council for the Development of Social Science Research in Africa	3 000
FIAN - Food First Info & Action Network	535
Global Aid Network	500
HURIDOCS - Human Rights Information and Documentation systems	500
ICAE - International Council for Adult Education	250
ICH - International Centre for Hydropower	3 300
ICSF - International Collective in Support of Fishworkers	500
IDI Stiftelsen - Intosai Development Initiative	10 142
IFS - International Foundation of Science	2 500
IIED - International Institute for Environment and Development	2 000
IISD - International Institute for Sustainable Development	950
International Peace Academy	500
International Reporter	422
IPPF - International Planned Parenthood Federation	40 000
IPS - Inter Press Service	3 000
IWGIA - International Work Group for Indigenous Affairs	2 500
IWHC - International Womens Health Coalition	900
KFUK-KFUM Global	450
MSF - Medecins Sans Frontieres	2 000
OSSREA	4 200
POPULATION COUNCIL	1 000
Right to Play	2 500
The Panos Institute	1 500
Tranparency International	2 456
UNION - International Union Against Tuberculosis and Lung Diseases	1 000
WCRP - World Conference on Religion and Peace	2 000
WLUML - Women Living under Muslim Law	1 000
WWB - Womens' World Banking	10 000
WWF	848
Totalt	105 312

Vedlegg 7: Statistikk 2004 for Norad

208 ansatte (hel og deltid)

Medarbeidere i permisjon m/lønn inkludert. Korttidsengasjerte, konsulenter og hospitanter ikke inkludert

Kjønnsfordeling - ansiennitet

Tilsatt	Total	Kvinner		Menn	
		Antall	%	Antall	%
tom. 1979:	32	20	62,5	12	37,5
1980-84:	21	15	71,4	6	28,6
1985-89:	30	20	66,7	10	33,3
1990-94:	19	11	57,9	8	42,1
1995-99:	35	22	62,9	13	37,1
2000-03	58	45	77,6	13	22,4
2004 -	13	4	30,8	9	69,2

Aldersfordeling - ansiennitet

	-30	31-39	40-49	50-59	60+
tom. 1979			2	13	18
1980-84:			6	12	3
1985-89:		1	6	14	7
1990-94:		3	6	7	2
1995-99:	1	11	10	7	5
2000-2003	8	26	11	10	3
2004 -		8	4	1	2

Aldersfordeling i prosent, utvikling i perioden 2002 - 2004

	-30	30-39	40-49	50-59	60+
2002	6	28	23	32	11
2003	6,5	26,6	22,8	32,3	11,8
2004	4,3	23,6	21,6	30,8	19,2

Stillings- og lønnsnivå, kjønnsfordeling

Stillingsnivå	Antall			% av total		Lønnsnivå (lønnstrinn)gjennomsnitt		
	total	kvinner	menn	kvinner	menn	total	kvinner	menn
Direktør	1	1		100,0				
Avd.direktør	8	6	2	75,0	25,0	71,5	71,2	72,5
Mellomleder	13	6	7	46,2	53,8	57,7	57,4	57,9
Sen.rådgiver	39	13	26	33,3	66,7	60,4	59,8	60,7
Rådgiver	67	47	20	70,1	29,9	49,9	49,9	49,8
Sen.konsulent	12	9	3	75,0	25,0	47,3	45,3	52,3
F.konsulent	39	30	9	76,9	23,1	42,6	42,6	42,3
Konsulent	10	10	0	100,0	0,0	39,1	39,1	
F.sekretær	6	2	4	33,3	66,7	33,3	36,5	31,8
Sen.sekretær	8	8	0	100,0	0,0	36,5	36,5	
Sekretær	5	5	0	100,0	0,0	31,4	31,4	
Total ansatte	208	137	71	65,9	34,1	49,7	47,8	53,4

Mellomleder omfatter underdirektør og arkivleder

26.01.05/ali

